

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Inflace
Bakalářská práce

Autor: Eva Gregovská
Studijní obor: Informační management

Vedoucí práce: Ing. et Bc. Martin Král Ph.D.

Hradec Králové

Duben 2023

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

Eva Gregovská

vlastnoruční podpis

V Hradci Králové dne 10.4.2023

Jméno a Příjmení

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. et Bc. Martinu Královi Ph.D. za metodické vedení práce a za veškerou pomoc při její tvorbě.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou vývoje inflace v České republice a prostřednictvím dotazníkového šetření identifikuje změny nákupního chování spotřebitelů. První část práce tak znázorňuje vývoj inflace, který Česká republika blíže pozoruje poslední dva roky. Práce vysvětluje, proč je nynější inflační posun tak důležitý a poskytuje pohled na administrativní zásahy do měření míry inflace. Následně je rozebrán pohled České národní banky na budoucí vývoj inflace.

Jako podklad pro druhou část práce byla použita data z dotazníkového šetření, jehož účelem bylo zjistit, jak přítomnost inflace ovlivnila respondenty měnit své spotřební a spořicí chování. Dále práce zjišťovala, jaké zdroje informací respondenti sledují v kontextu vývoje inflace a čerpání informací ohledně ochrany proti jejím vlivům.

Práce tak zjistila, že respondenti převážně nemění výši spotřeby v souvislosti s vyšší mírou inflace, avšak již lze pozorovat postupný pokles spotřebitelské poptávky. Další zjištění práce poukazují na pozvolnou změnu struktury uložení úspor respondentů, kdy díky přítomnosti vyšší inflace respondenti častěji snižovali držbu hotovosti a zvyšovali použití spořicích produktů a investic. Následné zjištění se týkalo nejčtenějších zdrojů pro čerpání informací ohledně vývoje inflace a čerpání doporučení. Zde se staly nejoblíbenějšími zdroji média na internetu, okolí respondenta a sociální sítě.

Annotation

Title: Inflation

The aim of this bachelor's thesis is to examine inflation in the Czech Republic and identify changes in consumer buying behavior through a survey. The first part of the thesis highlights the inflation that the Czech Republic has been experiencing for last two years. The thesis explains why the current inflationary shift is so important and provides insights into administrative interventions in measuring the inflation rate. The thesis then presents Czech National Bank's view on future inflationary shift.

The second part of the thesis is based on survey data, which aimed to understand how inflation influences consumer behavior and the sources of information consumers use to protect their savings. The survey found that while respondents largely do not change their consumption levels in the context of higher inflation rates, a gradual decline in consumer demand is already observable. Respondents also tend to reduce their cash holdings and increase their use of savings products and investments in the presence of higher inflation.

A subsequent finding presents the most frequent sources for obtaining information on inflation trends and recommendations how they can protect their savings against inflation. The most popular sources were the internet media, the respondent's social circle and social networks.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika zpracování	2
3	Teoretický základ	3
3.1	Inflace.....	3
3.2	Podoby inflace	5
3.2.1	Nízká inflace.....	5
3.2.2	Pádivá inflace	6
3.2.3	Hyperinflace	7
3.3	Příčiny inflace	8
3.3.1	Kvantitativní teorie peněz.....	9
3.3.2	Poptávková inflace	11
3.3.3	Nabídková inflace	12
3.4	Měření inflace	13
3.4.1	Index spotřebitelských cen.....	14
3.4.2	Index cen výrobců	17
3.4.3	Deflátor hrubého domácího produktu	18
4	Praktická část.....	19
4.1	Analýza vývoje inflace v České republice.....	19
4.2	Dotazníkové šetření	26
4.2.1	Charakteristiky skupin	26
4.2.2	Spotřeba	32
4.2.3	Spoření.....	43
5	Shrnutí výsledků.....	47
6	Závěry a doporučení	49
7	Seznam použité literatury.....	51
8	Přílohy	54

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Expanzivní politika, růst AD	10
Obrázek 2 - Expanzivní politika, pokles SAS	10
Obrázek 3 - Nabídková inflace	13
Obrázek 4 - Kurz EUR/CZK	24

Seznam rovnic

Rovnice 1 – Kvantitativní rovnice peněz	9
Rovnice 2 - Laspeyresův index	16
Rovnice 3 - Paascheho index	18

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Ukázka obsahu spotřebního koše za rok 2020 (upraveno)	14
Tabulka 2 - Věk respondentů	27
Tabulka 3 - Aktuální pracovní status a věk respondentů v počtu odpovědí	28
Tabulka 4 - Příjmy respondentů a jejich věk v počtu odpovědí	29

Seznam grafů

Graf 1 - meziroční průměrná míra inflace v %	20
Graf 2 - Indexy spotřebitelských cen ČR podle klasifikace ECOICOP – meziroční index v %	22
Graf 3 - CPI – meziroční index, energetický balíček v %	23
Graf 4 - Čisté nové, refinancované a nově ujednané úvěry poskytnuté bankami domácnostem v milionech Kč	24
Graf 5 - Spotřebitelská a jádrová inflace, % meziroční změny, měsíční data	25
Graf 6 - Aktuální pracovní status respondentů	27
Graf 7 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	28
Graf 8 - Rozložení čistého příjmu respondentů	29
Graf 9 - Sledovaná média – vývoj inflace – v počtu odpovědí	30

Graf 10 - Sledovaná média – doporučení, jak se proti inflaci bránit – v počtu odpovědí.....	31
Graf 11 - Vnímání růstu/poklesu cen respondenty – v % dle sektoru.....	33
Graf 12 - Indexy spotřebitelských cen dle ECOICOP – meziroční index v %	34
Graf 13 - Změna spotřeby respondentů – v % dle sektoru.....	35
Graf 14 - Změna spotřeby dle věku – v % dle sektoru.....	36
Graf 15 - Změna spotřeby dle příjmu.....	39
Graf 16 - Vztah pracovního statusu a platu	39
Graf 17 - Změna spotřeby dle změny výše příjmu – v % dle sektoru.....	40
Graf 18 - Budoucí změna spotřeby dle věku – v počtu odpovědí.....	42
Graf 19 – Budoucí změna spotřeby dle platu respondentů – v počtu odpovědí	42
Graf 20 - Vyčkávání na změnu inflace – v % respondentů.....	43
Graf 21 - Sledovaná média – vývoj inflace, vztah s výší úspor – v počtu odpovědí..	44
Graf 22 - Sledovaná média – doporučení, jak se proti inflaci bránit, vztah s výší úspor	44
Graf 23 - Změna postoje ochrany úspor.....	45
Graf 24 - Změna využití spořicíh produktů – v % dle produktu.....	46

1 Úvod

Výše inflace výrazným způsobem ovlivňuje ekonomickou stabilitu státu i každodenní život běžného člověka. Tato skutečnost ji tak dostává do pozice jednoho z nejpozorovanějších makroekonomických ukazatelů.

Motivací pro napsání této práce byl mimořádně vysoký vývoj inflace, který byl zřejmý zejména v posledních letech. Inflace se touto dobou dostala na úroveň, která by šla označit i jako maximum inflační výše v moderních dějinách České republiky. Díky tomu se naskytla příležitost prozkoumat chování spotřebitelů, kteří dlouhou dobu nemuseli inflaci významně zohledňovat ve svém spotřebním a spořicí jednání.

Práce je rozdělena na teoretická východiska, kde je čtenář uveden do problematiky inflace a jejím významným dopadům na obyčejného občana, firmu či celý stát. V práci jsou dále popsány podoby inflace dle intenzity výše inflace, či jejich příčin vzniku. Dále se čtenář v práci podrobněji dočte o tom, jak je výše inflace měřena.

Praktická část práce obsahuje pohled na vývoj inflace v České republice. Jsou zde zkoumány zřejmé příčiny, které nynější inflaci odstartovaly nebo ji nadále prohlubují. Dále jsou zde probírány administrativní zásahy do vývoje inflace, které bylo možné pozorovat na koci roku 2022. Práce obsahuje i pohled centrální banky na budoucí inflační vývoj.

Dílčím cílem této práce je prozkoumat a zjistit, jak se v tomto těžkém období chovají samotní spotřebitelé. Praktická část práce tedy obsahuje data z dotazníkového šetření, kde bylo zkoumáno, jak spotřebitelé pociťují zvyšující cenovou hladinu, jak na ni reagují svou spotřebou a jaké skupiny respondentů jsou na změny vyvolány inflací citlivější. Práce dále nastiňuje, jaký dopad měl nynější vývoj inflace i na úspory respondentů a jaké zdroje informací respondenti častěji využívají v kontextu seznámení se s aktuálním vývojem inflace a doporučením, jak se proti vlivům inflace mohou bránit.

2 Cíl práce a metodika zpracování

Cílem práce je analyzovat vývoj inflace v České republice a prostřednictvím dotazníkového šetření identifikovat změny nákupního chování spotřebitelů.

Pro snadnou orientaci čtenáře byla práce rozčleněna do tří celků, v nichž každém z nich bylo potřeba vycházet i z jiných typů zdrojů. V teoretické části, kde je čtenář teprve seznámen s tématem inflace, bylo čerpáno převážně z knižních zdrojů. Ty tvořily dobrý podklad pro sumarizaci pojmů a náhled do tématu. Knižní zdroje navíc byly obohaceny o zdroje z internetu, které tyto pojmy dále rozvíjely a prohlubovaly.

Praktická část se skládá ze dvou částí – z analýzy vývoje inflace a dotazníkového šetření. Analýza vývoje inflace sloužila pro představení nynější inflační situace v České republice a pro pochopení kontextu, ve kterém se spotřebitelé nově vyskytují. Práce proto blíže reagovala na vývoj inflace po roce 2020, kde situace na českém trhu začala mít stále zvyšující proinflační trend.

Analýza z počátku seznamovala čtenáře s nejvyššími inflačními výkyvy skrze historii samostatné České republiky. Dále již analýza reagovala na aktuální vývoj indexu spotřebitelských po roce 2020. Zde byly využity oficiálními data České národní banky a články Českého statistického úřadu. Pokud bylo potřeba doplnit o graf, z pravidla bylo vycházeno ze systému časových řad ARAD. Jedinou výjimku tvořil graf vývoje kurzu české koruny, zde byl využit web kurzy.cz.

Poslední část je věnována dotazníkovému šetření, které studuje změnu spotřebního chování. Toto šetření bylo provedeno v polovině ledna až do poloviny února 2023, kde měsíční vývoj meziročního indexu spotřebitelských cen byl 17,5 %.

Dotazník byl rozdělen na tři části – charakteristiky respondentů, spotřeba a spoření. V každé z těchto částí bylo respondentům umožněno odpovídat uzavřenými i polootevřenými odpověďmi. Následná data z dotazníku byla zpracována pomocí aplikace Microsoft excel do kontingenčních tabulek a grafů.

Práci s dotazníkem blíže popisuje kapitola Dotazníkové šetření.

3 Teoretický základ

3.1 Inlace

Inlace neboli růst všeobecné cenové hladiny popisuje situaci, kdy si spotřebitel za svůj kapitál může koupit čím dál méně statků a služeb, než si mohl koupit v předchozím období. Díky tomuto jevu je inflace veřejností typicky vnímána jako negativní úkaz, dělá „zítřejší“ peníze méně hodnotné než ty „dnešní.“ Penězům tak klesá kupní síla a současně dochází k jejich znehodnocení, to se především projevuje na peněžních vkladech. Proto lze také inflaci označit i jako negativní úrokovou míru. (Brčák & Sekerka, 2010)

Již zmiňovaná všeobecná cenová hladina se vztahuje k průměrné cenové hladině v ekonomice. Na trhu tak lze zaznamenat růst cen některých statků a služeb, zatímco jiné ceny naopak mohou stagnovat či dokonce klesat. V průměru ceny na trhu rostou. Existují ale i jevy, které se přímo nepropisují do růstu cen a díky této skutečnosti může být výpočet výše inflace zkreslen. Tento jev bude detailněji rozebrán v kapitole o měření inflace. (Pavelka, 2007)

Inlace v sobě nese několik dalších převážně negativních dopadů na ekonomické dění a rozhodování státu, firem i jednotlivých spotřebitelů. Příkladem může být ztráta informační funkce cen. V situaci, kdy by byla ekonomika zdravá a inflace by zůstala v nízkých cifrách, mohou výrobci i spotřebitelé přizpůsobovat své nákupní i prodejní chování podle situace na trhu. Mohou tak správně určit, zda zvýšené ceny produktů byly vyvolány změnou poptávky či nabídky. Díky této znalosti mohou uzpůsobovat své další kroky. Pokud je však inflace příliš vysoká a ceny se neustále zvyšují nemohou spotřebitelé ani firmy včas a správným způsobem na tyto cenové pohyby reagovat. Na trhu tak dochází k inflačnímu šumu, který má za následek již zmiňované chyby v chování a rozhodování ekonomických subjektů. (Holman, 2005)

Dalším významným negativem, které inflace na trh vnáší je obohacování dlužníků na úkor svých věřitelů. Pokud mezi sebou věřitelé a dlužníci uzavírají dlouhodobé smlouvy a inflace neočekávaně vzroste, dlužníkům se jejich dluh relativně snižuje. Tomuto jevu se však mohou věřitelé snažit předejít a začnou uzavírat s dlužníky krátkodobé smlouvy. V reakci na tuto skutečnost začnou ekonomické subjekty

trpět nejistotou a nebudou ochotni investovat ve stejné výši jako u smlouvy dlouhodobé. Nižší investice mají následně vliv na nižší ekonomický růst dané země. (Holman, 2005)

Nákladů spojených s inflací by se dala najít celá řada a výše uvedený výčet uvádí jenom několik málo z nich. Pozdější kapitoly popisují náklady spojené s vysokou cenovou hladinou více do detailu, dokonce popisují i jisté benefity, které se v ekonomice s nízkou mírou inflace objevují. Obecně se však dá říct, že inflace vnáší do ekonomiky znatelnou nerovnost a nejistotu. To je také důvod, proč je výše inflace jeden z hlavních ukazatelů hospodářské politiky a výkonnosti země.

Inflace však není jediný strašák v ekonomice, kterého je potřeba minimalizovat. Paradoxně deflace, která je opakem inflace a je tak je zejména spotřebiteli vnímána pozitivně, může mít ještě ničivější dopady na ekonomiku státu než výše zmiňovaná inflace.

Deflace nastává, když nabídka přesáhne poptávku. Příčin může být několik. Příkladem díky monetární politice státu – snižování peněžní zásoby, zvyšování úrokových sazeb a jiných peněžních jevů. Další příčinou může být snížení ceny zásadní suroviny, které vyvolá významné snížení cen konečných produktů (takovou surovinou je zejména ropa a jiné nerostné suroviny). V neposlední řadě se jedná o technologický pokrok, který zefektivní výrobu klíčových produktů a snižuje tak i jejich cenu. (CFI Team, 2022)

Pokud se deflace dostane do neúprosných čísel, může významným způsobem ovlivňovat život v daném státě všem ekonomickým subjektům. Krátkodobě tak sice dojde k oživení ekonomiky – zboží se stává levnějším a spotřebitelé více nakupují, dokonce tak mohou začít vznikat i nová pracovní místa. Dlouhotrvající vysoká deflace však začne ovlivňovat spotřebitele, kteří začnou snižovat poptávku po zboží, protože je deflační situace motivuje více spořit. Firmám díky tomu klesají tržby a jsou deflací demotivováni k investicím. Klesající tržby ovlivňují i mzdy zaměstnanců, a tak nakonec může dojít i k poklesu pracovních míst. Zejména lze dopad deflace pozorovat u dlužníků, jejichž reálný dluh každým dnem narůstá. Z pohledu státu budou mít všechny tyto situace za následek snížení HDP a zvyšování nezaměstnanosti. Ekonomika díky tomu může postupně padat do recese. (Pavelka, 2007)

Stát má v této situaci pouze omezené nástroje, které může použít v boji s takto rozběhlou deflací. Například monetární politika státu začíná ztrácet svou sílu, jelikož může nominální úrokové sazby snižovat pouze do určité míry. Pokud se totiž nominální úroková sazba dostane do záporných hodnot, ekonomické subjekty začnou stahovat své prostředky z obligací a raději je přemění na hotovost s 0% úrokem. Tento jev se nazývá past likvidity a už podle samotného názvu lze soudit, že je z této situace velice těžké najít cestu ven. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

3.2 Podoby inflace

V ekonomii se rozlišuje několik typů inflace. Ty se pak z pravidla dělí dle intenzity, jakou inflace působí na danou ekonomiku či dle příčiny, která inflaci vyvolala.

Pokud je tedy hovořeno o intenzitě inflace, často se lze setkat s pojmy nízká, pádivá či hyperinflace.

3.2.1 Nízká inflace

Za nízkou inflaci se obecně označuje jednociferná inflace – ceny rostou pomalu a do jisté míry i předvídatelně. Lidé důvěřují penězům i jako uchovateli hodnoty a sepisují dlouhodobé smlouvy v peněžním vyjádření. Takováto výše inflace se dá označit za optimální.

Právě díky stabilitě růstu cen Česká národní banka spolu s jinými světovými centrálními bankami cílí inflaci okolo 2 %, což je tak malé procento, které může teoreticky podpořit ekonomiku, aniž by ji výrazně uškodila (ČNB, Inflační cíl, © 2022).

Ekonomové se však nedokážou shodnout na jediném čísle, které by mohli za optimum inflace označit. Některé ekonomické názory tak tvrdí, že by hospodářská politika státu měla udržovat cenovou hladinu zcela stabilní (tedy nulovou inflaci). Domnívají se, že tržní subjekty mohou při této výši provádět pro své potřeby nejlepší dlouhodobá investiční a spotřební rozhodnutí. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

Tento názor je však často napadán, protože reálný svět je plný nedokonalostí a nulová inflace by tak byla jenom těžce dosažitelná. Další nedokonalost reálného světa se například objeví při růstu mezd v jednom sektoru ekonomiky. Při nulové

inflaci by musely mzdy v jiném sektoru klesat. Díky strnulosti mezd a neochotě tyto mzdy snižovat by tak mohla vzrůst nezaměstnanost. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

Další z pohledů na optimum výše inflace představuje situace, kdy se inflace pohybuje v nízkých cifrách. Tato výše sebou může nést i jisté benefity pro ekonomiku státu i pro určitou skupinu spotřebitelů jako jsou dlužníci (zmenšuje se jim jejich reálný dluh). Například John Maynard Keynes vysvětluje paradox spořivosti – spoření jedné osoby ovlivňuje další ekonomické subjekty (klesá jim jejich příjem právě o úspory osoby, která spoří). Přítomnost inflace pak tlačí spotřebitele k jejich vyšší spotřebě. Z této vyšší spotřeby budou následně těžit ostatní ekonomické subjekty. (Vermann, 2012)

I tato teorie byla však do jisté míry zdiskreditovaná. Ekonomové argumentovali, že z dlouhodobého hlediska akumulované úspory zvyšují kapitálové investice, a to následovně může vést k vyšší produktivitě podniků i celé ekonomiky. (Vermann, 2012)

3.2.2 Pádívá inflace

Pádívou inflací je nazýván až trojciferný roční růst míry inflace. Tento druh inflace postihuje zejména státy, které mají špatné politické vedení či se dostaly díky vnějším vlivům do špatné ekonomické situace. Lidé přestávají věřit penězům a pokouší se jich zbavovat. Peníze si tak často mění do jiné měny a kapitál daného státu mizí do zahraničí. Lidé investují do aktiv či do jiných nepeněžních alternativ a snaží se držet jen malou část hotovosti pro své každodenní transakce. Často také dochází k indexaci smluv o inflační dodatky. (Pavelka, 2007; Samuelson & Nordhaus, 2010)

Pokud se stát již dostane do tohoto pásma, pravděpodobně začne podnikat viditelné kroky k zpomalení či zastavení rozběhlé inflace. Jako jedno z prvních protipatření, které státy přijímají v boji s vysokou cenovou hladinou je zvýšení úrokové míry. Díky inverznímu vztahu úrokové míry a inflaci se tak dá rozběhlá inflace zmírnit, někdy dokonce i zastavit. Se zvýšenou úrokovou mírou, spotřebitelé a výrobci začínají omezovat svou spotřebu i počet svých úvěrů.

S nižším objemem půjček klesá i objem peněz v ekonomice, a to následně snižuje i výši inflace. (S&P Dow Jones Indices LLC, 2014)

Vláda i centrální banky mají ve svých rukou i spoustu jiných nástrojů. Například pomocí monetární politiky může centrální banka sama regulovat množství peněz v oběhu. Stát také může pomocí fiskální politiky začít omezovat své výdaje nebo zvýšit daně, tak na trhu znovu dochází k poklesu poptávky. Ráznějším krokem, kterým se může vláda vydat, je cenově mzdová regulace. V praxi se tak zmrazí ceny zboží i mzdy zaměstnanců. Toto opatření však není zcela vítané, a to i díky tomu, že cenově mzdová regulace inflaci pouze oddálí. (Pavelka, 2007)

Výše zmiňovaná protiopatření, které pomáhají snížit cenovou hladinu mají však i své náklady, a to zejména pokles produkce i zaměstnanosti, které dále zpomalují celý ekonomický růst země.

3.2.3 Hyperinlace

Jedná se o tří a víceciferný roční přírůstek. Takováto inflace razantně ochromuje ekonomiku daného státu. Lidé nevěří penězům a významným způsobem klesá i reálná poptávka po nich. Lidé se tak častěji uchylují k barterovým platbám nebo provádějí platby v jiné měně. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

Hyperinflací trpí převážně ekonomiky států, které potkala válka, občanské nepokoje, převrat, korupce či zažívají jinou hlubokou krizi. Stát se posléze dostane do situace, kdy nemůže veřejné rozpočty ufinancovat pomocí daní či dluhu a rozhodne se čerpat půjčky od centrální banky. Tak se do ekonomiky vlévá ohromné množství kapitálu, které neodpovídá vyrobenému produktu. (Kábrt, 2022)

Kábrt (2022) však dále vysvětluje, že kolaps měny nezávisí vždy jen na nerozváženém tištění peněz. To sice má vysoký vliv na vývoji cenové hladiny, ale je nutné uvažovat i o ostatních proměnných, které ve výši inflace hrají také významnou roli. Tím je zejména myšlena neuvážená politika či institucionální slabiny, které na straně poptávky mohou vyvolávat nedůvěru v budoucí vývoj měny či schopnost vlády ochránit její hodnotu. Díky tomu jsou ovlivňovány očekávání všech subjektů na trhu.

Samotný život ve státě, který zužuje hyperinflace není jednoduchý a je velice nákladný. Významné změny v chování lze tak pozorovat na spotřebitelích – začínají si střídat velké objemy výrobků, a to zejména potraviny. Motivace k takovému chování přichází především ze strachu, že již nebudou dostupné nebo jejich cena bude příliš vysoká. Pokud takto přemýšlí větší množství spotřebitelů, toto očekávání začne být sebe naplňující a doopravdy dojde k nedostatku zboží. (Amadeo, 2022)

Dále se v ekonomice začnou objevovat takzvané „náklady na menu“. Firmy tak vynakládají zbytečné úsilí i kapitál na přečíslování cenovek. To se týká například jídelních lístků nebo katalogů produktů, u nichž musí ceny upravovat i několikrát do dne. Banky a státní pokladna také pociťují hyperinflaci – lidé v takové situaci přestávají mít dostatečný kapitál na placení daní či úvěrů. Banky jsou tak nuceny ukončit své podnikání a stát není schopen poskytovat základní služby. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

Je tedy zřejmé, že hyperinflace výrazně pokrívuje chod ekonomiky a jakmile se jednou objeví je velice těžké ji usměrnit zpět do nízkých cifer. Jedním z východisek, jak zvítězit nad hyperinflací je razantní zásah do ekonomiky, a to například přijetím nové měny. Ta musí být schopna udržet hodnotu bez cenových zásahů či omezení toku kapitálu. Pokud však není vybudována důvěra v tuto novou měnu, bude se hyperinflace znovu opakovat. (Kábrt, 2022)

3.3 Příčiny inflace

Díky neustálým výkyvům ekonomiky, a to zejména z důvodu změnám poptávky či prudkým změnám cen komodit a jiným surovinám, je neustále tlačena pohybu inflace od její očekávané či cílené úrovně. Jak bylo zmíněno, těchto příčin může být několik, ale dají se rozčlenit do několika málo kategorií dle jejího vzniku.

Ekonomické teorie rozlišují následující příčiny inflace:

- a) Kvantitativní teorie peněz
- b) Poptávková inflace
- c) Nabídková inflace

3.3.1 Kvantitativní teorie peněz

Tato teorie říká, že růst cen a prohlubování inflace roste proporčně se zvýšenou nabídkou peněz. Z níže uvedené rovnice lze vypočítat vztah množství peněz (M) a nominální hodnoty výstupu ($P \times Y$).

$$M \times V = P \times Y$$

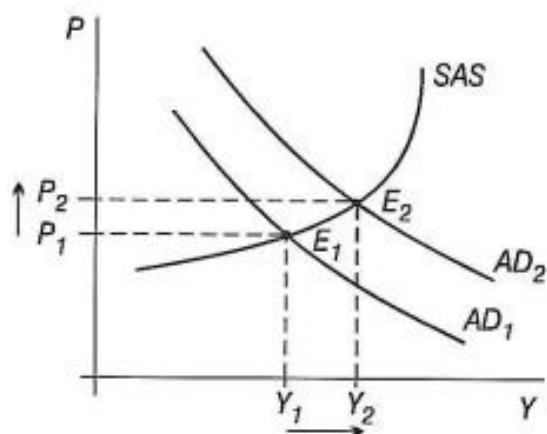
Rovnice 1 - Kvantitativní rovnice peněz

Zdroj: (Mankiw, 1999)

Tento vztah se nazývá kvantitativní rovnice a popisuje situaci, kdy zvýšená peněžní nabídka má za následek buď zvýšenou peněžní hladinu (P), množství produkce (Y) či pokles rychlosti oběhu peněz (V). Při uvažování tohoto vztahu je vycházeno z několika tezí, a tou nejhlavnější je zejména stabilita rychlosti oběhu peněz.

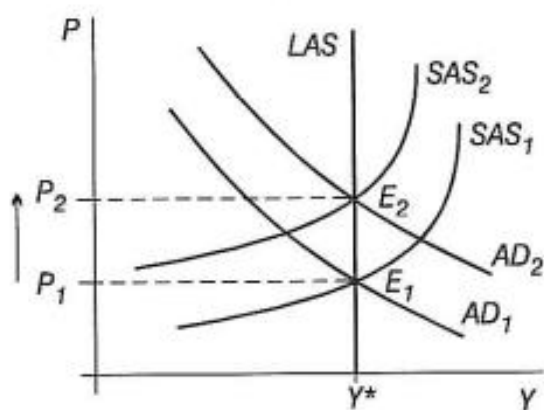
Díky tomuto předpokladu lze vypočítat, že zvýšení množství peněz v ekonomice bude mít za následek zvýšení nominálních hodnot výstupů. Dále díky neutralitě peněz je známo, že peněžní změny nejsou podstatné pro reálné veličiny (jako je množství produkce), ty jsou určeny nabídkou faktorů a dostupnou technologií. Pokud tak centrální banka zvýší množství peněz v ekonomice a tím vyvolá i změny nominální hodnoty produktů, změní se tak i cenová hladina. V tomto případě je očividné, že zvýšení peněžní zásoby mělo přímý vliv na zvýšení inflace. (Mankiw, 1999)

Je-li uvažováno nad benefity, které může mít vliv monetární politiky a zvýšení peněžní zásoby na hospodářské cíle, je také důležité přemýšlet o horizontu ekonomiky (krátkodobém či dlouhodobém). Dále lze uvažovat příklad ekonomiky v krátkém období, zvýšení peněžní zásoby může pomoci při snížení nezaměstnanosti či zvýšení produktu. Ilustrovat to lze na expanzivní politice státu, při které se zvýší nabídka peněz v oběhu a tím se také sníží i úroková míra. Nižší úrokovou míru mohou využít například firmy pro své investice a budou proto zaměstnávat více lidí. Poptávka po penězích vzroste a ustálí se na novém optimu. Krátkodobě roste produkt i cenová hladina. Bohužel však krátkodobě zvyšování či snižování peněžní zásoby není spolehlivým nástrojem pro kontrolu pohybů cenové hladiny v ekonomice. (Pavelka, 2007)

Obrázek 1 - Expanzivní politika, růst AD
Zdroj: (Pavelka, 2007)

Naopak je-li uvažováno v dlouhodobém horizontu, správně uchopená monetární politika (expanzivní či restriktivní) může danému státu pomoci snížit či zvýšit cenovou hladinu v závislosti na pohybu ekonomiky. Pokud je uvažováno o předchozím příkladě s expanzivní politikou, v dlouhém období si zaměstnanci uvědomí zvýšené cenové hladiny a požadují i růst mezd. Firmy nemusí mít dostatečný kapitál, proto začnou propouštět zaměstnance. V reakci na tuto skutečnost klesá nabídka a produkt se tedy dostává znovu na svou původní úroveň, roste pouze cenová hladina. (Pavelka, 2007)

Obrázek 2 - Expanzivní politika, pokles SAS
Zdroj: (Pavelka, 2007)

3.3.2 Poptávková inflace

Poptávková inflace se objevuje v ekonomice s pozitivním poptávkovým šokem. Ten přichází při zvýšení vládních výdajů, investic firem, růstu spotřebních výdajů domácností nebo například zvýšením čistého exportu (nebo jejich kombinací). Příčiny vzniku této nepřetržitě zvyšující se poptávky mohou ležet na stranách nadměrné expanzivní monetární či fiskální politiky. (Pavelka, 2007)

Příkladem lze ilustrovat situaci, kdy se vláda snaží o umělou nízkou nezaměstnanost. Při této vyšší zaměstnanosti se také zvýší produkt, to však bohužel na úkor zvýšení cenové hladiny. Vláda si tohoto problému může být vědoma, avšak bude se pokoušet nadále podporovat tuto umělou zaměstnanost až do vyčerpání kapacity ekonomiky. Důsledkem takového rozhodnutí může být její přehřátí. (Brčák & Sekerka, 2010)

Může se tak stát, že výrobci budou díky neschopnosti uspokojit potřeby velkého množství zákazníků nuceni zvyšovat ceny. Pro domácnosti tak bude levnější nakupovat stejné zboží z dovozu. Dále také v důsledku vysoké zaměstnanosti musí firmy vynakládat více prostředků pro udržení či přilákání nových zaměstnanců. Tato skutečnost může dokonce vyvolat i mzdově cenovou spirálu. To je situace, kdy vyšší mzdy zaměstnanců vedou i k vyšším cenám produktů. Zaměstnanci si růst cen produktů na trhu všimají a tento růst i očekávají do budoucna, to je vede k dalšímu prosazování zvyšování mzdy. Celá situace se může několikrát opakovat až dojde k situaci, která je nazývána setrvačnou inflací a tu je skoro nemožné zastavit. (Central Bank of Ireland, © 2022)

Další příčinou vyvolávající poptávkovou inflaci může být krytí vládních výdajů u státu kterému již nestačí zvyšování daní na snížení dluhu. Stát se tak může rozhodnout o snížení vládního deficitu za pomoci emitace peněz. Tato situace může být zejména ničivou, pokud je centrální banka ovládána vládou. (Brčák & Sekerka, 2010)

Jak Holman (2005) dále vysvětluje, centrální banka v této situaci hraje jednu z klíčových rolí. Pouhý poptávkový impulz totiž sám o sobě inflaci nevyvolá, naráží na limity peněžní zásoby, které inflaci nedovolí nadále se prohlubovat. Pokud se však již stane a impulz se v ekonomice objeví, centrální banka stojí před

rozhodnutím, zda zvýší peněžní zásobu a tím akomoduje tyto impulzy nebo peněžní zásobu nezvýší, čímž může naopak riskovat potenciální zadušení ekonomického růstu. (Holman, 2005)

3.3.3 Nabídková inflace

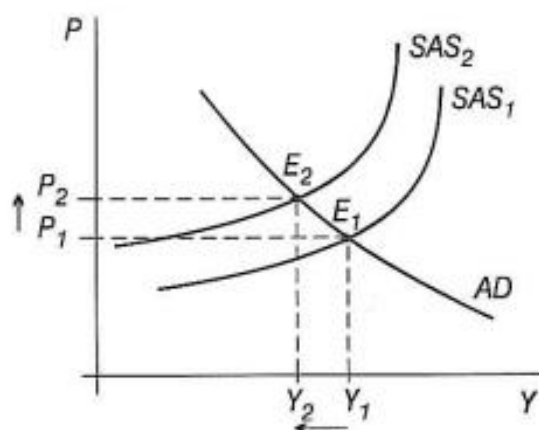
Nabídková inflace se oproti poptávkové liší impulzem, který inflaci vyvolal. Tímto impulzem jsou myšleny zvyšující se náklady firem, zejména tedy dojde-li ke zvýšení cen klíčového produktu, který má vliv na následnou výrobu. Dále také například lze uvést růst mzdových nákladů, který neodpovídá produktivitě práce, což i zde může mít za následek setrvačnou inflaci. (Holman, 2005)

Ve zkratce tak lze říci, že firmy reagují na zvýšené náklady zvyšováním cen produktů či snížením vlastní výroby. Tím jsou tedy zvyšující ceny vstupů převedeny na zákazníky, kterým se následně zdraží finální produkt.

Podobně jako tomu bylo u poptávkové inflace, i zde platí, že pokud centrální banka nezvýší peněžní zásobu, inflace nenastane. Rostoucí náklady a klesající produkce firem tlačí na jejich úspory. Firmy se rozhodnou propouštět a tím vzrůstá nedobrovolná nezaměstnanost. Zaměstnanci i odbory začnou přehodnocovat výši mezd a dochází i k jejím snižováním. Krátkodobě vychýlená nabídka se dostává zpět na svou potenciální úroveň a inflace nenastává. (Holman, 2005)

V realitě však vysoká nezaměstnanost není veřejností dobře vnímaná a díky tomu se také centrální banka může rozhodnout zvýšit peněžní zásobu a tím následně zvyšuje i agregátní poptávku. Firmy začnou více vyrábět, vzroste zaměstnanost a mzdy se dále nesnižují. To pro ekonomiku následně znamená zvyšující se cenovou hladinu při stejném potenciálním produktu. (Holman, 2005)

Potíž může nastat, pokud je nabídková inflace doprovázená hospodářským poklesem, tato kombinace může vyvolat stagflaci (stagnaci ekonomiky spojenou s inflací). Monetární a fiskální politika státu, jež mají v rukou jediný nástroj – agregátní poptávku, se v zásadě rozhodují, zda zvolí snižování nezaměstnanosti na úkor vzrůstající inflace, či se bude snažit stlačit cenovou hladinu na požadovanou hladinu a čelit vzrůstající nezaměstnanosti. (Samuelson & Nordhaus, 2010)

Obrázek 3 - Nabídková inflace
Zdroj: (Pavelka, 2007)

3.4 Měření inflace

Měření inflace pomáhá státu zjišťovat aktuální ekonomickou situaci v zemi. Díky publikování těchto dat i prognóz může stát snižovat i očekávanou míru inflace. Data také pomáhají například firmám při výpočtu valorizací mezd nebo pro výpočet výše částek uváděných v budoucnosti ve smlouvách. (Pavelka, 2007)

Samotný výpočet však nemusí být tak jednoduchý, jak se na první pohled může zdát. Proto také vzniklo několik ukazatelů, které zkoumají tuto problematiku z různých úhlů. Setkat se tak lze s výpočtem očima spotřebitele, výrobce nebo lze také výši cenové hladiny určit pomocí HDP.

Následně ale může vyvstat další zásadní problém při porovnání výše naměřené inflace napříč různými státy. Ty se rozcházejí hlavně v metodice výpočtu, kterou si každý stát nastavuje sám.

Evropská unie však přichází s dalším sjednoceným ukazatelem, jímž je harmonizovaný index spotřebitelských cen, který se snaží tyto odchylky ve výpočtech mezi státy mazat. Pro Českou republiku tak spočívá rozdílnost výpočtu v zahrnutí tržeb za nákupy cizinců na území ČR, které národní index neobsahuje. Dále také v národním indexu spotřebitelských cen lze nalézt imputované nájemné, čímž je myšleno pomyslné nájemné, které si vlastník nemovitosti platí sám sobě. (ČSÚ, 2014a)

Sledování každého zmiňovaného indexu má pro Českou republiku jistý význam. Níže tak jsou popsány tři základní indexy a vysvětleny benefity či negativa každého z nich.

3.4.1 Index spotřebitelských cen

Nejčastěji používaný index pro měření inflace v ČR je právě index spotřebitelských cen (CPI, Consumer Price Index), jehož důležitost tkví v reprezentativnosti vývoje změny cen na průměrného spotřebitele (a to včetně všech daní). Následný výpočet tohoto indexu pak závisí na tzv. spotřebním koši.

Tento reprezentativní spotřebitelský koš je rozdělen do 12 oddílů dle druhu daného zboží. Díky nemožnosti obsáhnutí vysokého množství různých výrobků ve výpočtu jsou do těchto oddílů pečlivě vybráni cenoví reprezentanti, kteří zastupují různé skupiny produktů. To je možné díky existenci vysoké korelace cen v těchto menších skupinách. Cenovým reprezentantům jsou poté přidány váhy, které odpovídají podílu výdajů za danou skupinu produktů na celkových výdajích domácnosti. (ČSÚ, 2022a)

Následující tabulka ilustruje spotřební koš, počet statků a služeb v daném oddílu a jejich váhy. Data jsou aktuální pro rok 2020.

Oddíly COICOP	Počet reprezentantů	Stálé váhy v ‰
Potraviny a nealkoholické nápoje	156	178,1
Alkoholické nápoje, tabák	24	87,0
Odívání a obuv	67	38,9
Bydlení, voda, energie, paliva	40	267,4
Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	76	58,3
Zdraví	20	26,5
Doprava	87	103,7
Pošty a telekomunikace	7	32,6
Rekreace a kultura	111	81,5
Vzdělávání	12	5,6
Stravování a ubytování	41	57,9
Ostatní zboží a služby	49	62,5
Úhrn	690	1000,0

Tabulka 1 - Ukázka obsahu spotřebního koše za rok 2020 (upraveno)

Zdroj: (ČSÚ, 2022b)

Jak je z tabulky patrné, největší váhu ve spotřebním koši, představuje kategorie bydlení, voda, energie a paliva. U tohoto oddílu není potřebné, aby obsahoval vysoké množství cenových reprezentantů. Jeho důležitost spočívá právě v nejvyšších výdajích, které domácnosti vynakládají na jeho spotřebu. Jenom pod položkou bydlení se skrývá například nájem, imputované nájemné či služby spojené s užíváním bytu. Další neopomenutelnou položkou v tomto oddílu hraje energie (elektrická, tepelná, plyn a jiná paliva).

Druhým oddílem s nejvyšší váhou a zároveň nejvyšším počtem cenových reprezentantů jsou potraviny a nealkoholické nápoje, v němž položkou s nejvyšší váhou je maso, dále to jsou mléčné výrobky či vejce.

Další významnou položkou spotřebního koše je oddíl dopravy. Zde lze nalézt ojeté i nové automobily, motocykly či jízdní kola. Z hromadné dopravy je to třeba železniční doprava, autobusová doprava či MHD. Nejvyšší váhu zde však nesou náklady spojené s provozem osobních dopravních prostředků. Dále také lze pozorovat, že nové automobily mají méně než poloviční váhu nad ojetými automobily dle různých let výroby.

Ceny a údaje o všech těchto různorodých položkách získávají statistické buď terénním průzkumem nebo pomocí „scanner dat“ (data z pokladen maloobchodních řetězců). Nasbírané údaje následně porovnávají mezi jednotlivými obdobími, a to zejména mezi základním obdobím a aktuálním, mezi roky nebo mezi čtvrtletími. (ČSÚ, 2022a)

Pro samotný výpočet spotřebitelského indexu je využíván tzv. Laspeyresův index, který je velice oblíbený pro jeho rychlost výpočtu. Ten počítá se stálými váhami a měří pouze čisté cenové změny (jsou neovlivněné změnou struktury, sortimentu či množství). Podrobnější popis tak vysvětluje, že se jedná o podíl objemu zboží s cenami běžného období a stejného objemu zboží základního období s cenami ze stejného období. (ČSÚ, 2014b; Fischer, Jeřábková, Petkovová, Ptáčková, & Petra Švarcová, 2019)

$$I_p^L = \sum I_p w_0 = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} \cdot p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}$$

Rovnice 2 - Laspeyresův index

Zdroj: (Fischer, Jeřábková, Petkovová, Ptáčková, & Petra Švarcová, 2019)

Výpočet dle indexu spotřebitelských cen však může mít jisté mezery, a to hlavně díky fixním vahám jednotlivých položek koše. Výhodou těchto fixních vah je lehkost a transparentnost porovnání jednotlivě naměřených dat. Nevýhodou však může být změna struktury spotřeby a chování domácností (například díky substitučnímu efektu, kdy dají domácnosti přednost jinému a levnějšímu produktu), s čímž nebylo při výpočtu počítáno. Reálná inflace tak může být nižší, než uvádí oficiální údaje. Český statistický úřad proto každé dva roky upravuje váhy produktů v koši. (Šolc, 2021)

Helísek (2002) popisuje i další situace, kdy se mohou statistická data lišit od reálných dat. Uvádí například situaci, kdy spotřebitel upřednostňuje vynaložené prostředky na nákup nezbytných statků (s vysokou mírou růstu cen) a upozaduje nákup statků zbytných (s nižší mírou růstu cen). Skutečná míra inflace by tak byla vyšší, než ji index zachycuje. Dále také vysvětluje, že spotřebitelský koš nedokáže zachytit změnu kvality zboží, dokáže pouze posuzovat změnu jejich ceny. V realitě tak může docházet ke zlepšení kvality zboží a zvýšení jeho ceny, to index zachytí pouze jako inflační tlak. V neposlední řadě může hrát svou roli i fixní koš, který tzv. zastará a zahrnuje položky, které se již nepoužívají, nebo se dokonce už nevyrábějí (např. psací stroj versus počítač). Pro tyto výše zmíněné důvody je nezbytné koš i jeho váhy aktualizovat.

Výčet těchto nevýhod však ještě nekončí, jak bylo zmíněno, tento výpočet je reprezentativní pro průměrného spotřebitele v ekonomice. Pro statistický úřad je nemožné propočítávat, jak inflace ovlivňuje každého člověka zvlášť. Pro člověka, který nekouří, tak není důležité sledovat ceny cigaret, což pro kuřáka bude jednou ze zásadních položek při výpočtu jeho osobní výše inflace.

Dále také mnoho položek při výpočtu inflace vykazuje tzv. vysokou volatilitu. To jsou zejména položky potravin a energií. U potravin tak hraje vysokou roli

sezónnost, při které se také vyvíjejí její ceny (klesají během sezóny a stoupají na jejím konci). I u energií lze najít takovéto pohyby, což může znatelně zkreslovat výši, ve které je inflace uváděna. Ekonomové však našli řešení tohoto problému a běžně tak sledují i takzvanou jádrovou inflaci, která je očištěna od sezónnosti, regulovaných cen či vlivu daňových úprav.

3.4.2 Index cen výrobců

I u tohoto indexu je vycházeno ze zbožového koše s fixními vahami jednotlivých produktů. Tento koš má ovšem jinou strukturu než koš spotřebitelských cen. Především se skládá z několika jiných dílčích indexů a sledované ceny jsou uváděny mezi dodavatelem a odběratelem. V indexu tak není počítáno s DPH, spotřební daní či náklady spojené s koncovým zákazníkem. Výše těchto cen je sledována měsíčně dle údajů z vybraných organizací, a to u přibližně 4 600 cenových reprezentantů. U výpočtu výše inflace pomocí indexu cen výrobců je znovu počítáno pomocí Laspeyresova indexu. (ČNB, 2017)

Jak již bylo řečeno Český statistický úřad sleduje několik dílčích indexů, z nichž se mezi nejdůležitější řadí index zemědělských výrobců, index cen průmyslových výrobců, index cen stavebních prací. Z povahy indexu lze soudit, že zachycené ceny nejsou indikovány pro běžné konečné spotřebitele. Namísto toho index obsahuje ceny výrobků investiční povahy, energií nebo například ceny meziprojektu. Význam těchto indexů spočívá hlavně pro makroekonomické analýzy. Pokud se tedy stane, že ceny v jednotlivých skupinách významně vzrostou (firmám vzrůstají náklady), lze očekávat i rostoucí ceny v indexu spotřebitelských cen. Jednotlivé indexy tak mohou představovat předstihové indikátory, kterými analytici mohou předpovídat vývoj CPI. (Soukup, Pošta, Neset, Pavelka, & Dobrylovský, 2012)

Neopomenutelnou výhodou měření vývoje inflace pomocí cen výrobců je sledování ceny v rámci celého produkčního cyklu (od polotovaru až po finální produkt). Dále index sleduje vliv domácí inflace na konkurenceschopnost výrobců domácí země a zahraničních výrobců. (Novotný & Polák, 2021; Holman, 2005)

Naopak mezi nevýhody tohoto měření u některých z dílčích indexů (například index průmyslových výrobců) patří nemožnost srovnání napříč různými zeměmi. To hlavně díky odlišnosti struktury indexů skrz různé země. Ty se liší stejně tak,

jako se liší struktura průmyslu dané země. Bohužel zde neexistuje harmonizovaný index, jako u indexu spotřebitelských cen. (Novotný & Polák, 2021)

3.4.3 Deflátor hrubého domácího produktu

Deflátor HDP je nejkompexnější možností výpočtu výše inflace. Narozdíl od výše jmenovaných u tohoto indexu již neexistuje koš, ze kterého by byl deflátor počítán. Místo něho deflátor počítá s cenami všech statků a služeb, z nichž je složeno HDP daného období. Právě díky této velké komplexnosti může být pro některé účely velice těžké s tímto ukazatelem kalkulovat. Zejména pokud je potřeba reprezentovat vliv inflace na spotřebitele není nutné, ba je dokonce nevhodné, brát v úvahu všechny vyrobené statky v daném státě. Pro tyto účely nejlépe poslouží CPI se svým vybraným spotřební košem. (Holman, 2005)

Další odlišností měření pomocí deflátoru oproti CPI je měnící se struktura „koše.“ Zatímco ve výpočtu CPI je spotřební koš měněn zřídka, u deflátoru se mění výčet statků v každém období dle výkonosti produkce. Navíc výše HDP je měřena minimálně jednou za čtvrtletí, naproti tomu výše CPI je možno měřit i na mnohem kratší období. V neposlední řadě je také vhodné uvést, že deflátor počítá pouze se statky vyrobenými na daném území. Naproti tomu CPI počítá i s importovaným zbožím, které spotřebitelé nakupují. (Helísek, 2002)

I při výpočtu výše deflátoru nastává změna oproti výše zmiňovaným indexům. Ten je prováděn pomocí Paascheova indexu. Důvodem, proč není vybrán Laspayres index spočívá v proměnlivosti vah produktů, které představují množství produkce v běžném období. Výše deflátoru je pak počítána podílem nominálního HDP (vypočítaného z aktuálních cen) a reálného HDP (vypočítaného ze stálých cen výchozího roku). (Helísek, 2002)

$$I_p^P = \frac{1}{\sum \frac{w_1}{I_p}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum \frac{p_1 q_1}{p_0}} = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$$

Rovnice 3 - Paascheho index

Zdroj: (Fischer, Jeřábková, Petkovová, Ptáčková, & Petra Švarcová, 2019)

4 Praktická část

V praktické části bude čtenář seznámen s vývojem inflace v České republice. V práci tak budou probírány nejdůležitější příčiny, které stojí za růstem inflace, který lze pozorovat poslední dva roky. Práce se bude snažit nastínit jaké konkrétní a nejviditelnější nástroje používá Česká národní banka v boji proti vysoké míře inflace a kde vidí problémy, které mohou ovlivnit její budoucí vývoj.

Druhá část této sekce se bude věnovat dotazníkovému šetření. To bylo provedeno pro zjištění změn spotřebitelského chování, díky přítomnosti vyšší inflace v ekonomice. Práce tak studuje, jak spotřebitelé pociťují zvyšující cenovou hladinu, jak na ni reagují svou spotřebou a jaké skupiny respondentů jsou na změny vyvolány inflací citlivější. Práce dále nastiňuje, jaký dopad měl nynější vývoj inflace i na úspory respondentů a jaké zdroje informací respondenti častěji využívají v kontextu seznámení se s aktuálním vývojem inflace a doporučením, jak se proti vlivům inflace mohou bránit.

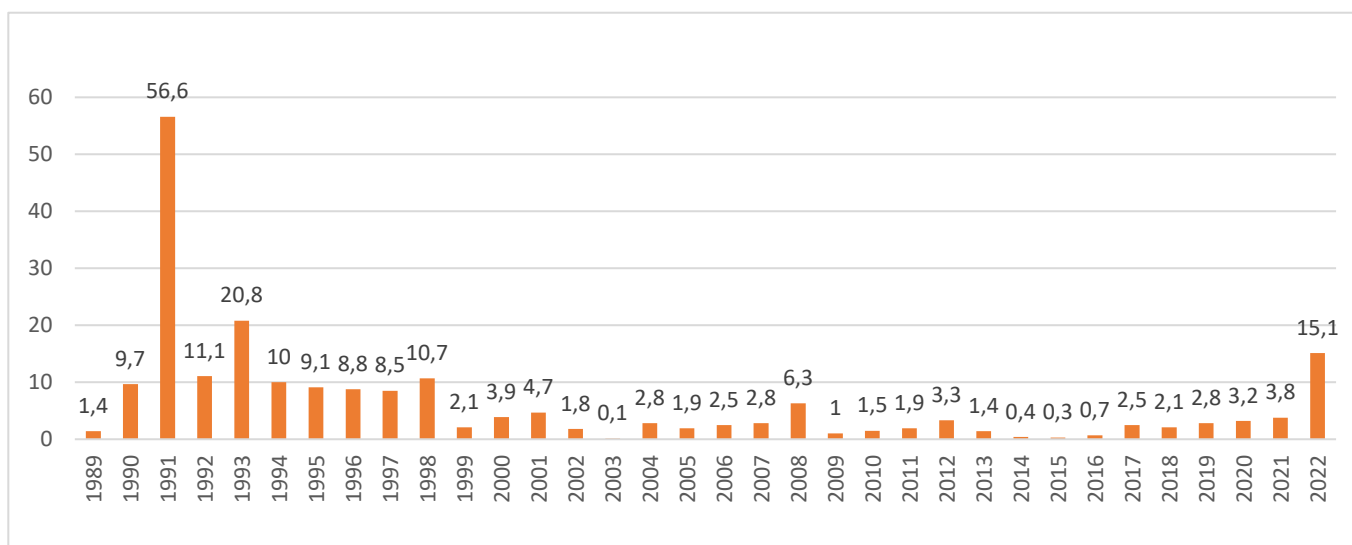
4.1 Analýza vývoje inflace v České republice

V historii České republiky se lze setkat s mnohými výkyvy výše inflace. Nejvyšší růst inflace však nastal při formování státu po sametové revoluci. Je však velice obtížné porovnávat nynější „moderní“ výši inflace s tou posametovou, a to právě díky vysoce rozdílným kontextům doby. Pro nastínění inflační situace před revolucí je následujících pár řádků věnováno právě vývoji cen v této době. Snadno se tak ilustrují rozdílné situace, které Českou republiku potkaly a dá se tak vysvětlit, proč je nynější inflace tak zásadní.

Před rokem 1989 zažívala Česká republika administrativní zásahy státu do cenotvorby produktů, ty zapříčinily nižší míru inflace než skutečnou naměřenou výši. Docházelo tak zejména k potlačované inflaci, která se neodrážela ani tak v cenách produktů, ale na místo toho v jejich nedostatku na trhu.

V roce 1990 tak lze pozorovat první nárůst cen, který byl spojen s úpravou centrálně stanovených cen. Zde se tak občané mohli setkat s odstraněnými dotacemi na spotřebitelské ceny či pohonné hmoty. Zásadní dopad na ceny produktů měl pak zejména rok 1991, kdy nastala cenová liberalizace. Ta postihla

většinu cen na trhu, výjimkou byly například nájemné, elektřina či doprava. Růstu cen na českém trhu nepomohla ani devalvace koruny či rozpad Rady vzájemné hospodářské pomoci. Díky tomuto vysokému růstu cen byla následně zavedena restriktivní hospodářská politika a další rok se již míra inflace potlačila na 11,1 %. Za zmínění také stojí rok 1993, kdy se do cen začala započítávat i daň z přidané hodnoty, která měla za následek další nárůst cen (a meziroční průměrnou míru inflace 20,8 %). (Pavelka, 2007)

Graf 1 - meziroční průměrná míra inflace v %
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (2022d)

Z výše zmíněného tak jasně vyplývá exkluzivita situace, která ekonomiku České republiky potkala a je jasné, že v rámci stabilizace ekonomiky musel být přítomen i výkyv výše inflace, který postupem času odezníval. Ekonomika se začala léčit, výše inflace tak byla následující roky relativně stabilní a své minimum zaznamenala v roce 2003. Právě i díky relativní stabilitě vývoje míry inflace po několika posledních letech je pro mnohé spotřebitele alarmující vysoký inflační skok, který se v České republice objevil již na konci roku 2021. Avšak svou strukturou je nesrovnatelný s právě zmiňovanými lety.

Jak již úvod této práce nastínil, nejsilnějším důvodem nynějších inflačních tlaků jsou zejména události, které se odehrály právě v posledních letech. Tím je myšlena světová pandemie covid-19, která výrazně ochromila dodávky zboží po celém světě a dále tuto situaci ještě více zesílila válka na Ukrajině.

Česká republika, stejně tak jako spousta jiných států, se tak v roce 2020, v souvislosti s pandemií rozhodla vydat restriktivní nařízení, které mělo za následek dočasné uzavření některých oblastí podnikání. Toto uzavírání byla obrovská ekonomická rána, která se dotkla průmyslu i jednotlivých domácností. Státy jednotlivých zemí se tak často rozhodly vyplácet štědré stimulační balíčky, aby dopady těchto nařízení co nejvíce utlumily. Zejména pak například v USA se lidé mohli setkávat s bohatou pomocí od státu. To mělo samozřejmě za následek inflační tlaky, které lze pociťovat dodnes. Uzavírání firem i hranic také ochromil průmysl, kde docházelo k vážným nedostatkům dodávek dílů a materiálu. To byla pro ekonomiku mnoha zemí další drtivá rána.

Uzavírání firem se však asi nejvíce dotklo sektoru služeb. Tyto podniky byly právě jedny z prvních, které byly nuceně uzavřené a ani samotní spotřebitelé ze strachu nakažení nemocí covid-19 nejevili zájem je v prvních měsících tohoto období navštěvovat. Proto také kapitál, který by spotřebitelé za normálních podmínek vynaložili za služby, byl přesunut do sektoru zboží či do domácnosti jednoduše uspořily.

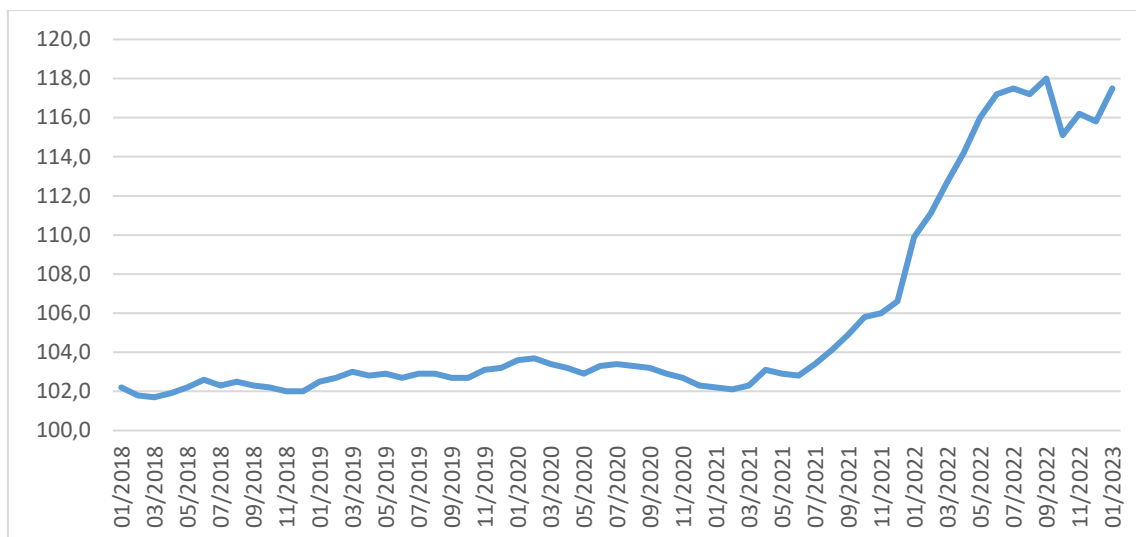
Po opětovném otevření firem pak nastalo zdražování, které čekalo vysokou poptávku, jež nemohla být naplněna (nabídka byla omezená díky odchodu zaměstnanců či chybějícím dílům). Nejen tato odložená spotřeba tlačila na zvýšení inflace, byly to již zmíněné stimulační balíčky i například zrušená superhrubá mzda a jiné fiskální stimuly. To v podmínkách přehřátého trhu práce a nízké nezaměstnanosti tlačilo inflaci ještě výše. (ČNB, 2023)

Přelom roku 2021 a 2022 ještě navíc přinesl výrazné zdražení cen energií na světových burzách. To se odrazilo ve vyšších nákladech firem. ČNB (ČNB, 2023) navíc uvádí, že této příležitosti pro zvýšení svých marží využili i oblasti, které toto zdražování tolik nezasáhlo.

K těmto zvyšujícím se nákladům za energie se přidaly i události války na Ukrajině. Zde tak politická situace zapříčinila omezení přívodu plynu a ropy z Ruska, což má přímý vliv i na zvyšujících se cenách energií a paliv. Vstupy, jimiž je energie, se pak propisují do cen konečného produktu a jsou tak přeneseny na koncové zákazníky.

V souvislosti s těmito událostmi tak lze pozorovat růst cen, který je zejména znatelný, pokud je brán v potaz měsíční vývoj meziročního indexu spotřebitelských

cen. Ten se na svůj pomyslný vrchol dostal v měsíci září 2022, kdy jeho hodnota vykazovala výši 18 %. Tím se také zároveň vyšplhal i na přední příčku zemí EU s nevyšší mírou inflace. Ta se tou dobou průměrně v evropské unii pohybovala okolo 11 %. (Eurostat, © 2023)

Graf 2 - Indexy spotřebitelských cen ČR podle klasifikace ECOICOP – meziroční index v %
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČNB (© 2023b)

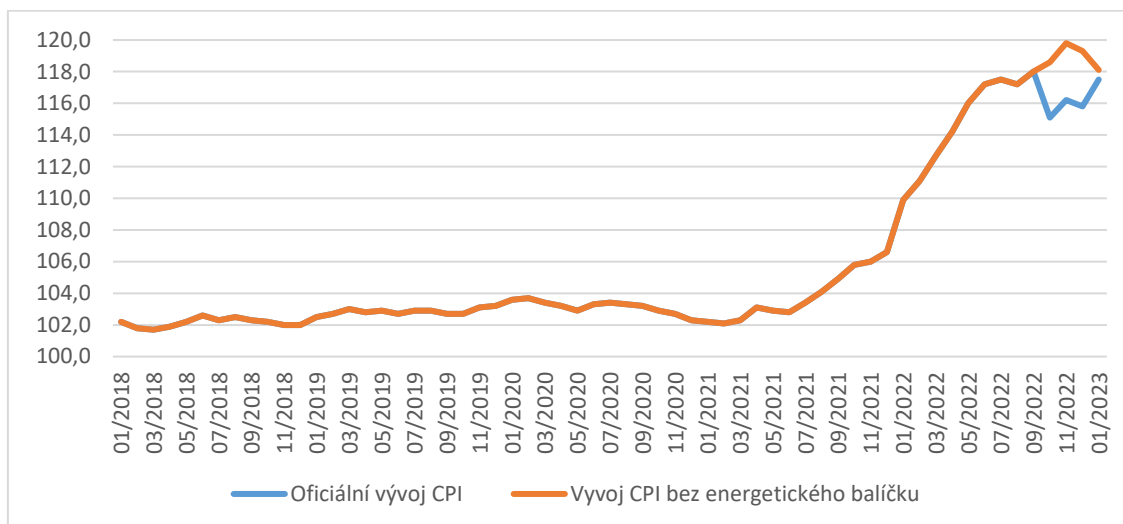
Nadcházející měsíc (říjen) téhož roku představoval propad indexu na 15,1 %, bohužel však tento propad nebyl předzvěstí zdravější ekonomiky, nýbrž byl převážně způsoben administrativními opatřeními, které vláda touto dobou přijala. Jednalo se o tzv. Úsporný tarif a prominutí poplatku za podporované zdroje energie, které vláda zavedla jako pomoc domácnostem v boji proti rychle rostoucím cenám elektřiny.

Jelikož je národní index CPI chápán jako celková cena, kterou zákazník zaplatí za zboží, jsou i vládní zásahy k potlačení vysokých cen chápány jako pokles tohoto indexu. Díky tomu se tak ceny elektřiny v říjnu propadly o rekordních 53,9 %. Tento úsporný tarif byl zaveden na tři měsíce (od října do prosince roku 2022) a vládní subvence rozděleny na tři díly a rozpočítány mezi tyto tři měsíce stejným podílem. Proto také lze pozorovat nižší míru inflace než by byla „ta skutečná“. Koncem roku 2022 by tak bez těchto zásahů mohla být inflace vyčíslena na 19,3 %. (ČSÚ, 2022e; ČSÚ, 2023; ČSÚ, 2022c)

V lednu roku 2023 se tak znovu dal pozorovat náhlý skok vývoje meziročního indexu spotřebitelských cen z 15,8 % na 17,5 %. Tento náhlý nárůst byl naopak

vyvolán ukončením těchto administrativních úprav na úroveň cenového stropu cen energií, který vláda vydala v kontextu ukončení úsporného tarifu. Dále může mít narůstající ceny v toto období na svědomí i běžné přeceňování ceníků, které je z pravidla uskutečňováno na začátku roku.

Pokud by se „vymazali“ pouze administrativní úpravy, skutečný index by vypadal jako na následujícím grafu.

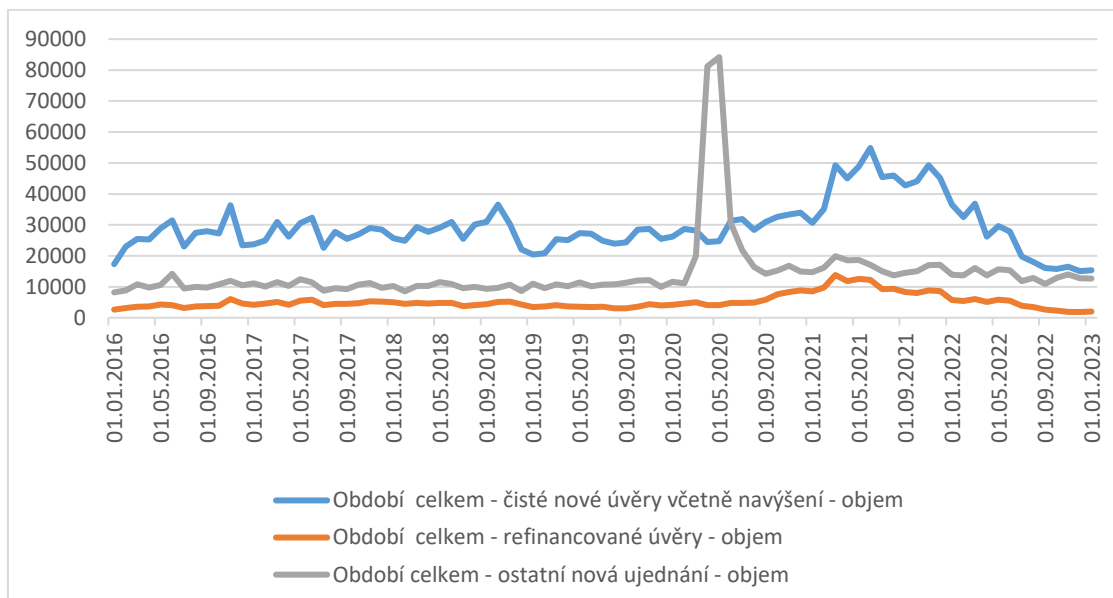

Graf 3 - CPI - meziroční index, energetický balíček v %
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČNB (© 2023b)

V boji proti vysoké inflaci však soustavně bojuje Česká národní banka. Jeden z nejviditelnějších kroků, který k tomu používá, je zvyšování úrokových sazeb. Pro běžného spotřebitele konkrétně nejviditelnější 2T REPO sazbu. Ta zvedla z květnových 0,25 % na současných 7 % (aktuální pro únor 2023), což je po rekordních nízkých úrokových sazbách velice přísná měnová politika. Dle nejnovější zprávy o měnové politice je však v plánu úrokové sazby ještě mírně zvýšit, a to na úroveň těsně nad 8 %. Při příznivé budoucí situaci by tak po tomto zvýšení sazeb již mělo nastat zvolnění měnové politiky a snižování úrokové míry. (ČNB, 2023)

Protože samotné komerční banky tuto sazbu promítají do svých produktů, tak by tento krok měl napomáhat k ochlazení poptávky firem i spotřebitelů. Měl by tak klesat objem nově zřízených úvěrů, a naopak se navyšovat tendence spotřebitelů spořit. To by mělo po nějakém časovém úseku znamenat i snížení množství peněz v ekonomice, což by nadále mělo pomáhat ke snížení výše inflace.

Na grafu je tak už možné vidět postupné klesání objemu nově zřízených úvěrů. To je zejména patrné v kontrastu s obdobím, kde byla úroková míra nastavena velice nízko a objem úvěrů se naopak velice rychle zvyšoval.

Graf 4 - Čisté nové, refinancované a nově ujednané úvěry poskytnuté bankami domácnostem v milionech Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČNB (© 2023a)

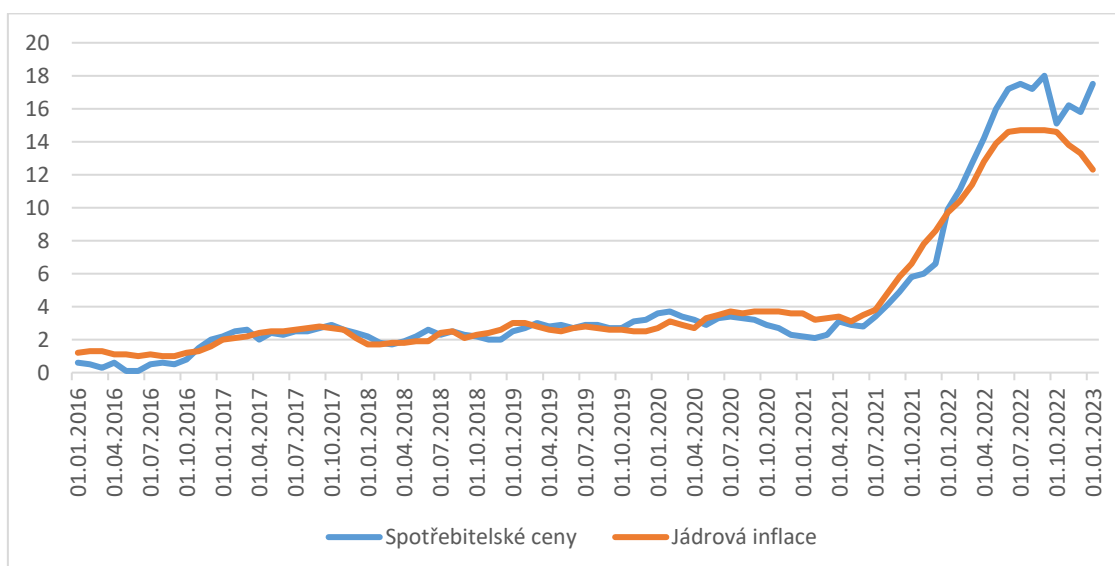
V boji proti inflaci české koruny také pomáhá posilování měny, která vyvíjí protiinflační tlak zvyšujících se zahraničních cen. Z grafu závislosti kurzu české koruny a eura lze pozorovat sílu české koruny, která se navyšuje již od pandemického roku 2020. Dle slov ČNB (2023), měna posilovala z části i díky rychlejší a razantnější reakci utahování měnové politiky v tomto období. Do budoucnosti však ČNB konstatuje, že by měla měna znovu oslavit.

Obrázek 4 - Kurz EUR/CZK
Zdroj: (Kurzy.cz, © 2023)

Ačkoliv tyto kroky pomáhají v boji s vysokou inflací, nelze od nich očekávat náhlé skokové snížení výše inflace, jako tomu je u administrativních zásahů do cen položek (které vlastně neznačí opravdové snížení, ba naopak mohou fungovat proinflačně). Jedná se spíše o dlouhodobý a pomalý proces, který se snaží míru inflace dostat do požadovaného směru. ČNB ve zprávě o měnové politice (2023) predikuje, že by se do svého 2 % cíle mohla dostat začátkem roku 2023.

Co však může napovídat tomu, že přísná měnová politika, již mohla začít fungovat, je jádrová inflace. Ta totiž zobrazuje skutečnější obraz o vývoji inflace než národní index a vykresluje právě vývoj inflace bez regulovaných cen, pohonných hmot a odmazává sezónnost. Zde tak již lze pozorovat určitý pozvolný pokles inflace. Jádrová inflace tak zřejmě díky utažené měnové politice i ochlazenému trhu práce postupně klesá.

Graf 5 - Spotřebitelská a jádrová inflace, % meziroční změny, měsíční data

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČNB (© 2023b)

ČNB (2023) dále uvádí i rizika, která mohou odvrátit výši inflace od její predikace. To je zejména vývoj válečného konfliktu na Ukrajině a s ním spojené ceny energií i budoucí nastavení zahraniční měnové politiky, tyto události by mohly tlačit míru inflace do obou směrů. Proměnné, které by mohly zvýšit výši inflace jsou: expanzivní fiskální politika, ztráta ukotvenosti inflačních očekávání a následně roztočení mzdově inflační spirály. Naopak snížit míru inflace, o více než je predikováno, by mohly tyto situace: útlum domácí spotřebitelské a investiční poptávky či rychlejší pokles jádrové inflace.

4.2 Dotazníkové šetření

Pro účely zjištění, jak se čeští spotřebitelé vypořádávají s rostoucí mírou inflace, bylo v polovině ledna až do poloviny února 2023 provedeno dotazníkové šetření. V tomto období se měsíční vývoj meziročního indexu pohyboval okolo 17,5 %.

Sestavený dotazník byl záměrně rozdělen do tří částí pro snadnou orientaci dotazovaných respondentů a následné uchopitelnější analyzování jejich odpovědí. První část dotazníkového šetření studovala vývoj spotřeby respondentů. Byl zde kladen důraz na jejich citlivost na vývoj cen a zda je navyšování cen motivuje ke změně jejich spotřeby. Dále se zde také vyskytovaly otázky na zjištění rozložení médií, které respondenti sledují a ze kterých čerpají informace o vývoji inflace.

Druhá část dotazníkového šetření se týkala znehodnocení úspor respondentů. Zde se zkoumal vztah dotazovaných k jejich ochotě spořit, či změně rozloze úspor díky přítomnosti inflace.

Poslední část dotazníku byla věnována charakteristikám respondentů. Tedy bylo zde například zjišťováno pohlaví, věk či měsíční čistý příjem dotazovaných. Tyto otázky byly pokládány zejména pro následné zkoumání změn, které inflace vyvolala u některé z těchto skupin.

Dotazník byl tvořen zejména uzavřenými odpověďmi, pokud však nebyl výčet odpovědí vyčerpávající, byla zde možnost odpovědět otevřenou odpovědí pod kolonkou „jiné.“ Dále dotazník obsahoval výběr jedné z možností, z více možností či pomocí hodnotící škály.

Samotné dotazníkové šetření bylo zpřístupněno na internetu a bylo rozposláno do skupin, ve kterých se nacházeli potenciální respondenti různých věkových a příjmových skupin.

Následné vyhodnocení bylo uskutečněno v programu MS Excel.

4.2.1 Charakteristiky skupin

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 323 respondentů, z čehož 187 (57,89 %) bylo žen, 135 (41,80 %) mužů a pouze jeden respondent (0,31 %) zaškrtnul možnost jiné.

Podle věkového zastoupení bylo nejpočetnější skupinou respondentů lidé mezi 18 až 26 lety, kterých bylo 172 (53,25 %), naopak nejméně respondentů bylo ve věkové skupině pod 18 let (32 respondentů, 9,91 %).

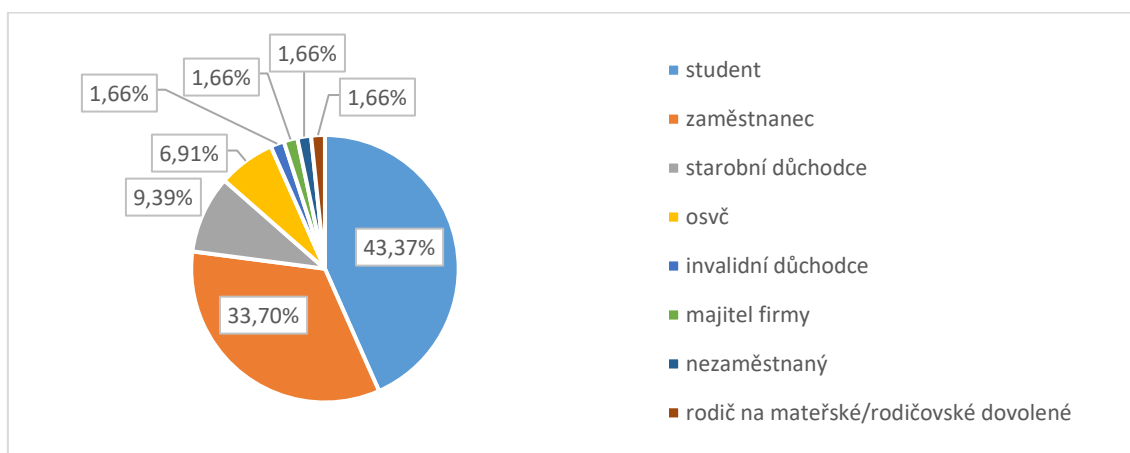
Věk	Počet respondentů	Zastoupení v procentech
méně než 18 let	32	9,91 %
18–26 let	172	53,25 %
27–64 let	85	26,32 %
65 let a více	34	10,53 %

Tabulka 2 - Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka na aktuální pracovní status zkoumala rozložení respondentů dle povahy jejich zaměstnání. Tato otázka umožňovala odpověď s více možnostmi včetně odpovědi „jiné“, kterou využil jeden respondent a napsal zde hodnotu „starostka obce“. Pro další zkoumání dat z dotazníku, byla tato osoba zahrnuta do odpovědi „zaměstnanec.“

Nejpočetnější skupinou respondentů dle aktuálního pracovního statusu, byli studenti (157 odpovědí, 43,37 % ze všech odpovědí, které respondenti uváděli).

Graf 6 - Aktuální pracovní status respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Rozložení jednotlivých skupin, které je znázorněno na grafu i v tabulce sčítá všechny statusy, které respondenti v dotazníku uváděli (pokud tedy někdo uvedl jako svůj aktuální pracovní status například student i OSVČ, je započítaný v obou kolonkách).

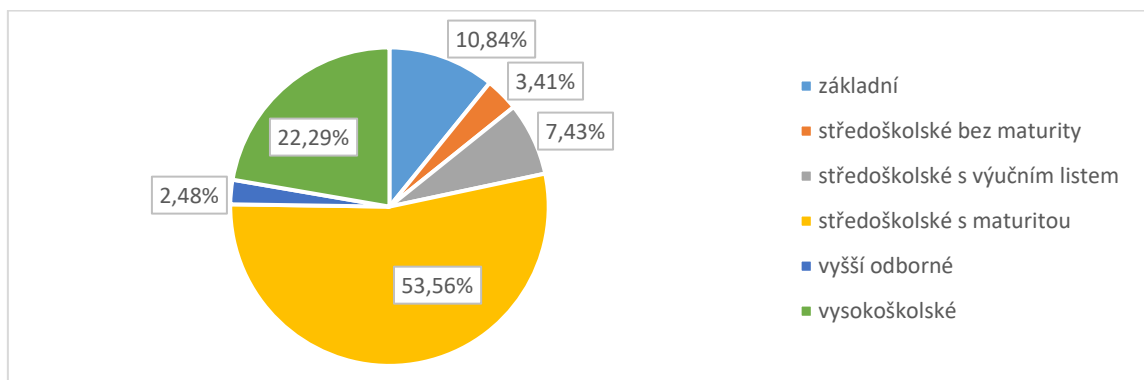
Tabulka níže dává do souvislosti věk a aktuální pracovní status respondentů.

		Věk respondentů			
Aktuální pracovní status respondentů		méně než 18 let	18–26 let	27–64 let	65 let a více
	invalidní důchodce	0	3	3	0
	majitel firmy	0	4	2	0
	nezaměstnaný	2	4	0	0
	rodič na mateřské/ rodičovské dovolené	0	1	5	0
	OSVČ	0	9	13	3
	starobní důchodce	0	0	0	34
	zaměstnanec	5	52	65	0
	student	29	126	2	0

Tabulka 3 - Aktuální pracovní status a věk respondentů v počtu odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání byla nejpočetnější skupina středoškoláků s maturitní zkouškou 173 respondentů (53,56 %). Naopak nejméně respondentů mělo dosaženo vyššího odborného vzdělání 8 respondentů (2,48 %). Podrobnější členění lze vyčíst z grafu.

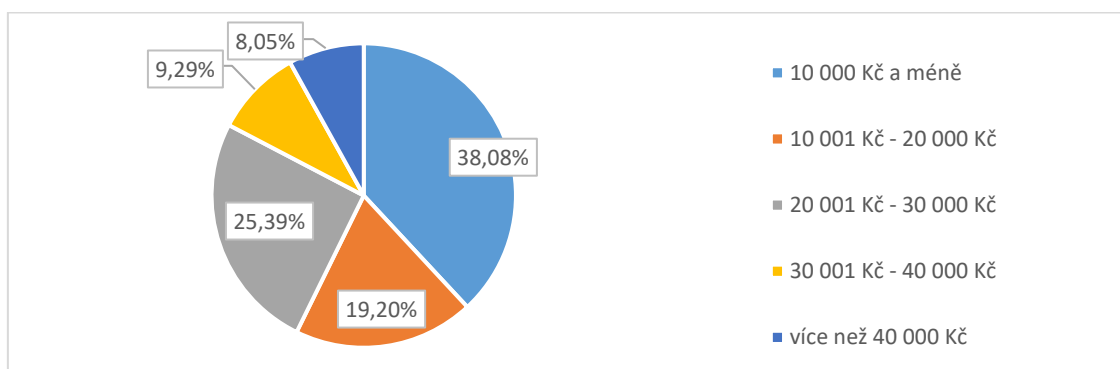
Graf 7 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka rozčleňovala respondenty dle velikosti obce, ve které žijí. Toto rozložení bylo relativně rovnoměrné napříč všemi pěti skupinami. Avšak nejvíce respondentů žije v obci s méně než 1 000 obyvateli (84 respondentů, 26,01 %).

Poslední otázky charakteristik skupin analyzovaly respondenty v souvislostech jejich příjmů. První se tak dotazník ptal na výši příjmů respondentů. Zde byla nejpočetnější skupina respondentů s příjmy do 10 000 Kč (123 respondentů,

38,08 %). Naopak nejméně respondentů mělo příjem vyšší než 40 000 Kč (26 respondentů, 8,05 %).

Graf 8 - Rozložení čistého příjmu respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Detailnější pohled na příjmy respondentů znázorňuje následující tabulka. Z té lze vyčíst, že věková skupina nad 65 let se vyskytuje pouze v příjmových skupinách 10 001 Kč – 20 000 Kč a 20 001 Kč – 30 000 Kč. Skupina respondentů pod 18 let nemá příjmy vyšší než 10 000 Kč. Zbylé věkové skupiny se vyskytují ve všech příjmových skupinách, avšak respondenti ve věku 27-64 let se zanedbatelně vyskytují v příjmové skupině pod 10 000 Kč (pouze 3 respondenti, 3,53 % z této věkové skupiny).

	Věk respondentů				
	méně než 18 let	18–26 let	27–64 let	65 let a více	
Příjmy respondentů	10 000 Kč a méně	32	88	3	0
	10 001 Kč - 20 000 Kč	0	31	11	20
	20 001 Kč - 30 000 Kč	0	31	37	14
	30 001 Kč - 40 000 Kč	0	9	21	0
	více než 40 000 Kč	0	13	13	0

Tabulka 4 - Příjmy respondentů a jejich věk v počtu odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

V souvislosti s příjmy bylo zjišťováno, zda se tyto příjmy respondentům nějak změnilo za poslední dva roky. 187 respondentů (57,89 %) uvedlo, že se jejich příjmy zvýšily, 108 respondentům (33,44 %) se příjmy nezměnily a naopak 28 respondentům (8,67 %) se příjmy snížily.

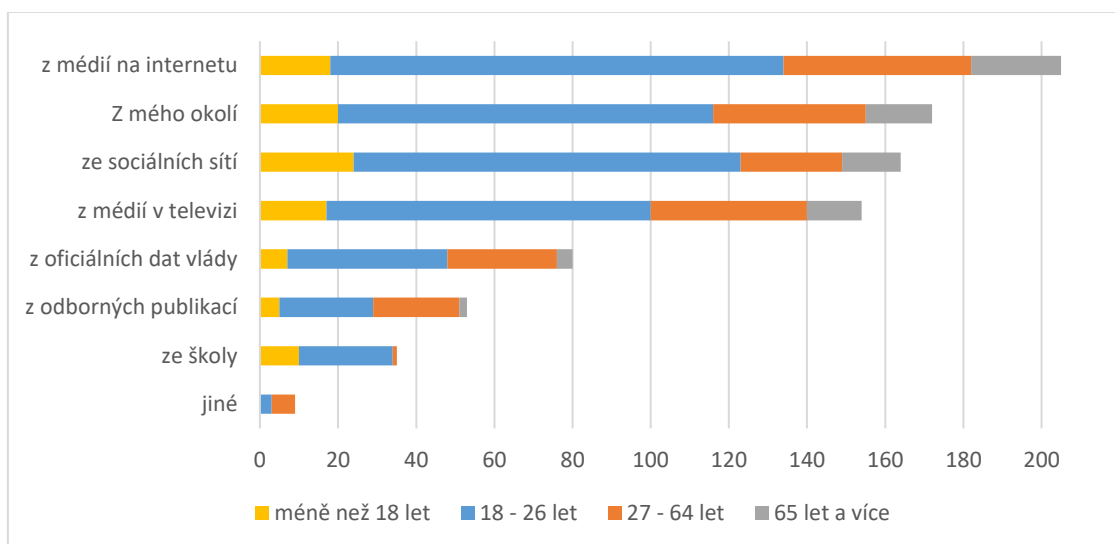
Dále byli respondenti tázáni, z jakého zdroje čerpají informace o vývoji inflace. Otázka měla blíže sledovat, jaké je rozložení sledovaných médií skrz respondenty a jak velký zájem je o sledování odborných článků a oficiálních dat vlády. Tato otázka umožňovala zaškrtnout více odpovědí. Nejčtenějším zdrojem informací se tak u respondentů stala média na internetu (205 odpovědí, 23,59 %).

Nižší četnost odpovědí se objevovala u oficiálních dat vlády, odborných publikací či informace ze školy.

Opověď jiné využilo 6 respondentů, zde se vykytovaly odpovědi např.:

- „Vlastní zkušenosti“
- „při opakované návštěvě obchodů“

Pro bližší přezkoumání odpovědí byl vytvořen graf závislosti věku a zdrojů, které respondenti sledují. Lze si tak povšimnout, že skrze všechny věkové skupiny (kromě respondentů nad 18 let) jsou nejoblíbenějším zdrojem pro sledování vývoje inflace média na internetu. Pouze věková skupina pod 18 let sleduje v tomto kontextu nejčastěji sociální sítě.

Graf 9 - Sledovaná média - vývoj inflace - v počtu odpovědí
Zdroj: vlastní zpracování

Související otázka na respondenty následně zjišťovala, z jakého zdroje respondenti získávají informace, jak se před vlivy inflace mají bránit. Opět se jednalo o otázku, která umožňovala odpovědět více možnostmi. Z následujícího grafu je patrné, že

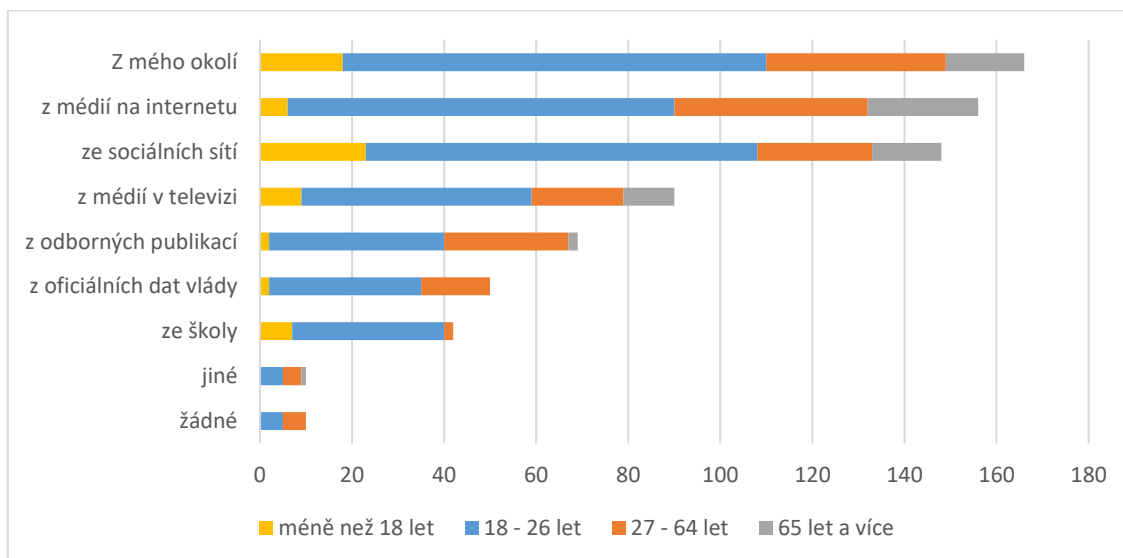
nyní nejčtenější odpovědí respondentů bylo okolí respondenta (odpovědělo tak 166 dotazovaných, 22,40 %).

Znatelný pokles odpovědí oproti předešlé otázce byl zaznamenán u televizních médií (o 64 odpovědí). Naopak například odborné publikace se staly oblíbenějším zdrojem čerpání doporučení v obraně proti inflaci, než jako zdroj informací o jejím vývoji (o 16 odpovědí více).

Odpověď „jiné“ využilo 20 respondentů. Díky časté odpovědi respondentů, že z žádného zdroje takové informace nečerpají, byla v grafu přidána položka „žádné“. Odpověď jiné obsahovala například tyto odpovědi:

- „inflaci se průměrný pracující neubrání, nemá na to dostatek prostředků“
- „z vlastní hlavy“

Následné zkoumání výsledků této otázky zjišťovalo, jak se liší zdroje informací ochrany proti inflaci skrz různé věkové skupiny. Opět zde respondenti pod 18 let uvedli jako nejčastější zdroj sociální sítě (23 odpovědí). Pro skupinu 18–26 let bylo nejčastějším zdrojem v této souvislosti okolí respondenta (92 odpovědí). Pro skupiny 27–64 let (42 odpovědí) a 65 a více let (24 odpovědí) to byly informace na internetu.

Graf 10 - Sledovaná média – doporučení, jak se proti inflaci bránit – v počtu odpovědí
Zdroj: vlastní zpracování

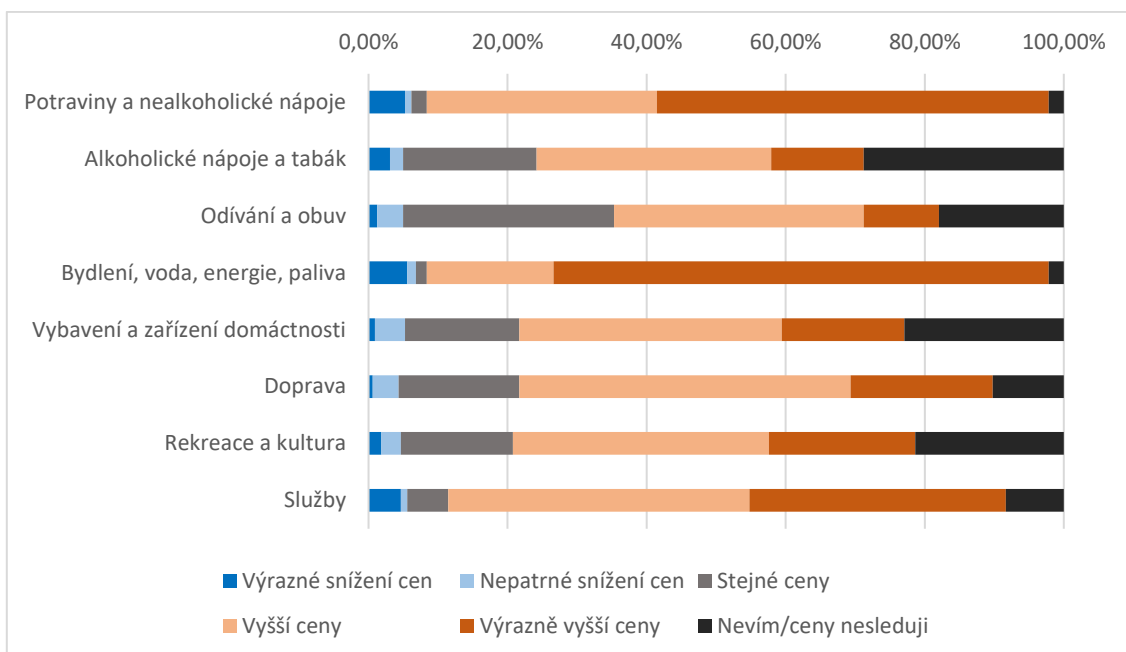
4.2.2 Spotřeba

První otázka dotazníkového šetření se týkala citlivosti respondentů na zdražování podle konkrétních odvětví. Tato odvětví byla vybírána dle spotřebního koše, který používá český statistický úřad pro měření indexu spotřebitelských cen. Pro stručnost dotazníku nebyli respondenti dotazováni na všech 12 odvětví, ale odpovědi na tuto otázku byly zjednodušeny. Dotazník tak záměrně vynechal odvětví, ve kterých ceny dramaticky nerostou a ani spotřebitelský koš jim nedává vysokou váhu (jedná se o sektor pošty a telekomunikace, zdraví, vzdělání či stravování a ubytování).

Respondentům bylo umožněno odpovídat škálou odpovědí o citlivosti na zdražování, a to přesněji těmito odpověďmi: výrazné snížení cen, nepatrné snížení cen, stejné ceny, vyšší ceny, výrazně vyšší ceny, nevím/ceny nesleduji.

Z výsledku dotazníkového šetření je tak patrné, že nejvíce spotřebitelů (230 respondentů, 71,21 %) pozoruje nejvyšší nárůst cen v sektoru bydlení, voda, energie, paliva. Hned za tímto sektorem se o nejvyšším nárůstu cen mluví v odvětví potravin a nealkoholické nápoje, zde se 182 respondentů (56,35 %) vyjádřilo, že pozorují výrazné zvýšení cen. Jiné sektory již nezaznamenávají tak mimořádnou citlivost na vývoj cen, i když na každé jedno zbylé odvětví bylo nejčastěji odpovězeno „vyšší ceny.“ Tím se také tato odpověď („vyšší ceny“) stala nejčtenější odpovědí a v součtu skrz všechna odvětví nasbírala 926 vyplnění (35,84 % ze všech odpovědí).

Respondentům bylo také umožněno odpovědět, že ceny v daném odvětví nesledují. Takto nejčastěji zaškrtnutá odpověď byla v odvětví alkoholické nápoje a tabák, zde tak odpovědělo 74 respondentů (22,91 %). Naopak dokonce snižování cen se v součtu objevilo ve 138 odpovědích. Z toho například nejčtenější odpověď jako „výrazné snížení cen“, byla uváděno odvětví bydlení, voda, energie, paliva (18 odpovědí, což je 5,57 % v tomto sektoru).

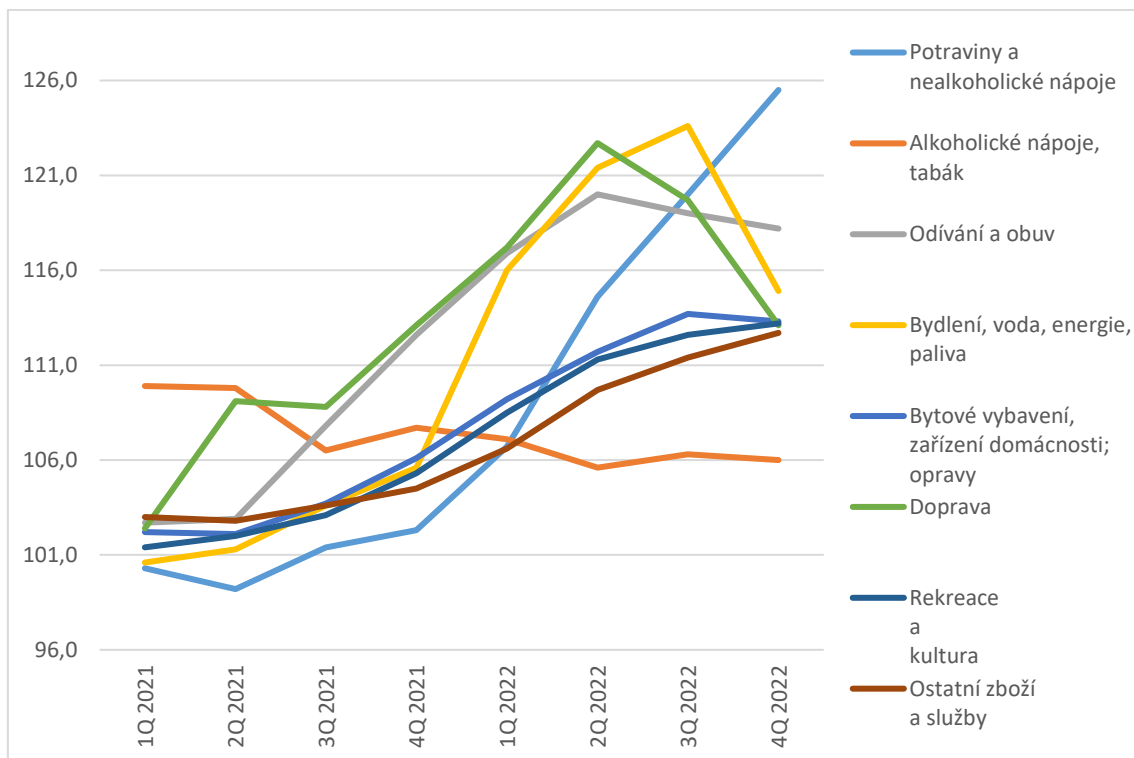

Graf 11 - Vnímání růstu/poklesu cen respondenty - v % dle sektoru
Zdroj: vlastní zpracování

Z globálního hlediska, jež měří Český statistický úřad lze pozorovat dramatický nárůst cen v odvětví potravin a nealkoholických nápojů. Ten také zaznamenali i respondenti a označovali toto odvětví jako druhý sektor, ve kterém ceny rostou nejcitlivěji.

Od konce roku 2021 lze také pozorovat výrazný nárůst cen v sektoru bydlení, voda, energie a paliva, který je však tlumen ve třetím čtvrtletí. Toto náhlé snížení indexu má na svědomí právě administrativní zásah, kdy byly pro spotřebitele zastropovány ceny energií. Respondenti však po dramatickém nárůstu cen v tomto sektoru stále pocítují významně vysoké ceny a tak stále označovali tento sektor, jako místo na trhu, kde ceny rostou nejznatelněji. Významný pokles cen v indexu spotřebitelských cen je také viděn v sektoru dopravy. Tento růst i pokles je podobný jako u předchozího sektoru a i zde po dramatickém nárůstu cen respondenti nepocítují jejich znatelné snížení.

Stejné (dokonce i jisté snížení) cen naměřil Český statistický úřad v sektoru alkoholické nápoje a tabák. Zde respondenti takové stabilní ceny nepocítili. Avšak tato skutečnost může být z velké části ovlivněna faktem, že vývoj cen v tomto sektoru ani 28,79 % respondentů nesleduje.

Graf 12 - Indexy spotřebitelských cen dle ECOICOP – meziroční index v %

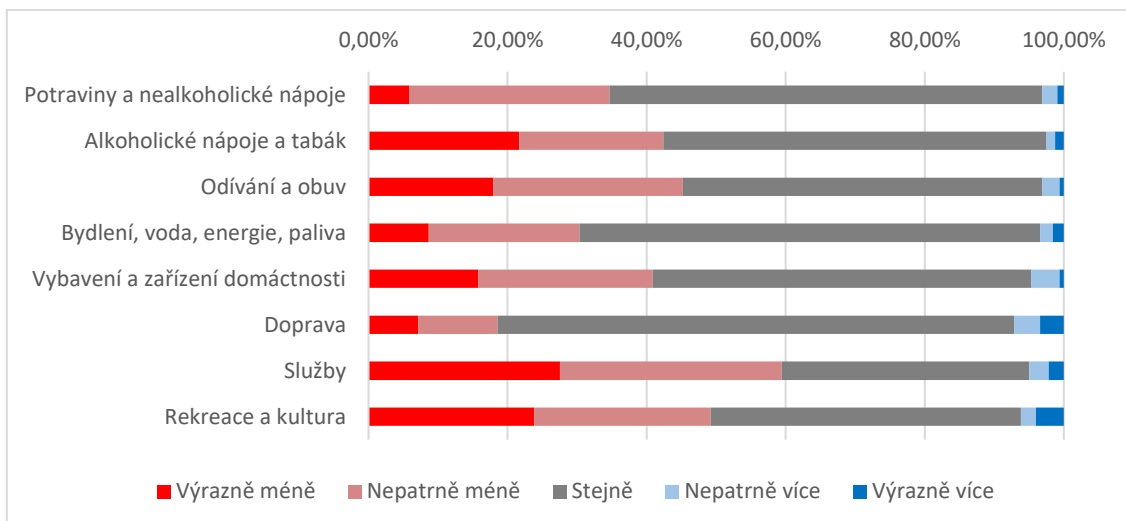
Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ (ČSÚ, Výstupní objekt VDB, @ 2023)

Dotazník dále testoval změnu spotřeby, kterou inflace u spotřebitelů vyvolává. Odvětví, které dotazník zkoumal byla opět vybrána dle předchozího dělení. Respondentům tak bylo umožněno odpovědět, zda nakupují více nebo méně díky vlivu inflace, a to odpověďmi: výrazně méně, nepatrně méně, stejně, nepatrně více a výrazně více.

Dotazovaní v součtu nejčastěji odpovídali, že svou spotřebu nemění a nakupují ve stejné výši skrz všechna odvětví. Nejvíce neměnná spotřeba byla pozorována v sektoru doprava (240 respondentů, 74,30 %).

Z dotazníku bylo však patrné, že spotřebitelé již tendence ke snížení spotřeby vykazují. Často se tak v této otázce objevovaly odpovědi nepatrně nižší spotřebě, či spotřebě výrazně nižší.

Respondenti se výrazně omezují v sektoru služeb (89 respondentů uvedlo výrazně nižší spotřebu v tomto sektoru, 27,55 %). Naopak odpověď vyšší či výrazně vyšší spotřeba nebyla mezi respondenty vysoce oblíbená.

Graf 13 - Změna spotřeby respondentů - v % dle sektoru

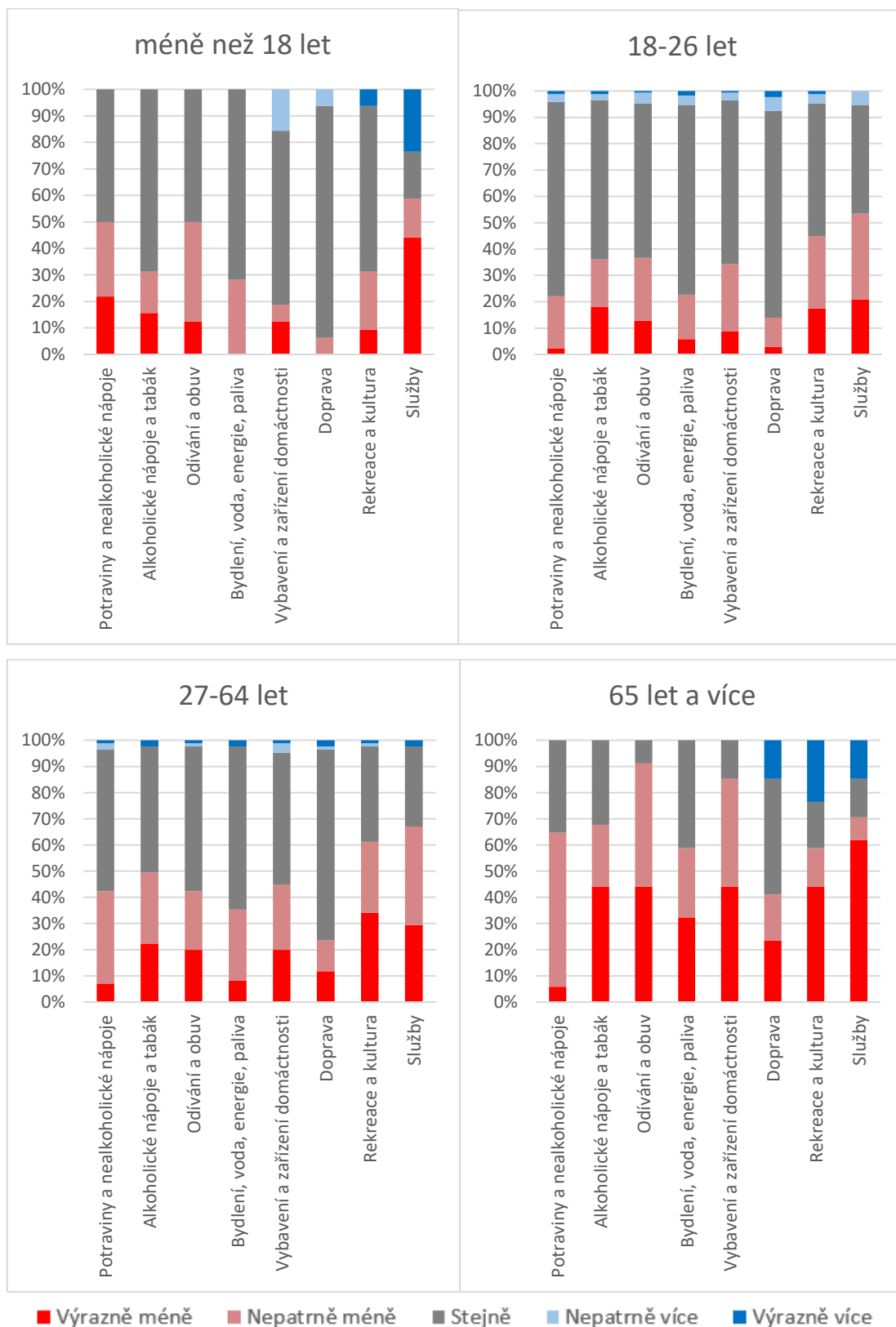
Zdroj: vlastní zpracování

Tyto odpovědi byly následovně dány do kontextu charakteristik respondentů a bylo zjišťováno jaké charakteristické rysy by mohly mít vliv na změnu spotřebního chování a jakou strukturu změny různé skupiny respondentů vykazují.

Bylo tak zjištěno, že na strukturu změny spotřeby nemá vliv pohlaví respondentů ani velikost obce, ve které žijí. Odpovědi se tak významně nemění (pohlaví „jiné“ bylo pro toto konkrétní srovnání vyřazeno pro nedostatečný počet reprezentantů). Zajímavá data však již šla vyčíst ze vztahu mezi věkem a změnou spotřeby. Výsledky dotazníkového šetření nastiňují, že lidé nad 65 let svou spotřebu snížili nejvýrazněji ze všech skupin. Důvodem tohoto výrazného poklesu spotřeby u této skupiny může být omezený příjem (starobní důchod). V detailnějším rozboru příjmů osob a věku, tak skutečně lze vidět, že většina respondentů nad 65 let má příjmy mezi 10 000 – 20 000 Kč.

Pokud je dále rozebrána struktura spotřeby jednotlivých věkových skupin, lze zjistit že doopravdy všechny věkové skupiny nejvce šetří v sektoru služeb. U respondentů ve věku nad 65 let také výrazně klesá spotřeba v sektoru odívání (nižší spotřeba u 91,18 % respondentů) a vybavení domácnosti (nižší spotřeba u 85,25 % respondentů). Naopak o zvyšování spotřeby se častěji vyjadřovali respondenti pod 18 let a to zejména v sektoru služeb (25 % respondentů) a lidé nad 65 let v sektoru rekreace a kultury (23,25 % respondentů). To by mohlo být vysvětleno větším množstvím volného času oproti jiným věkovým skupinám.

Avšak tyto výsledky ve věkových kategoriích pod 18 let a nad 65 let mohly být ovlivněny nižším počtem respondentů.

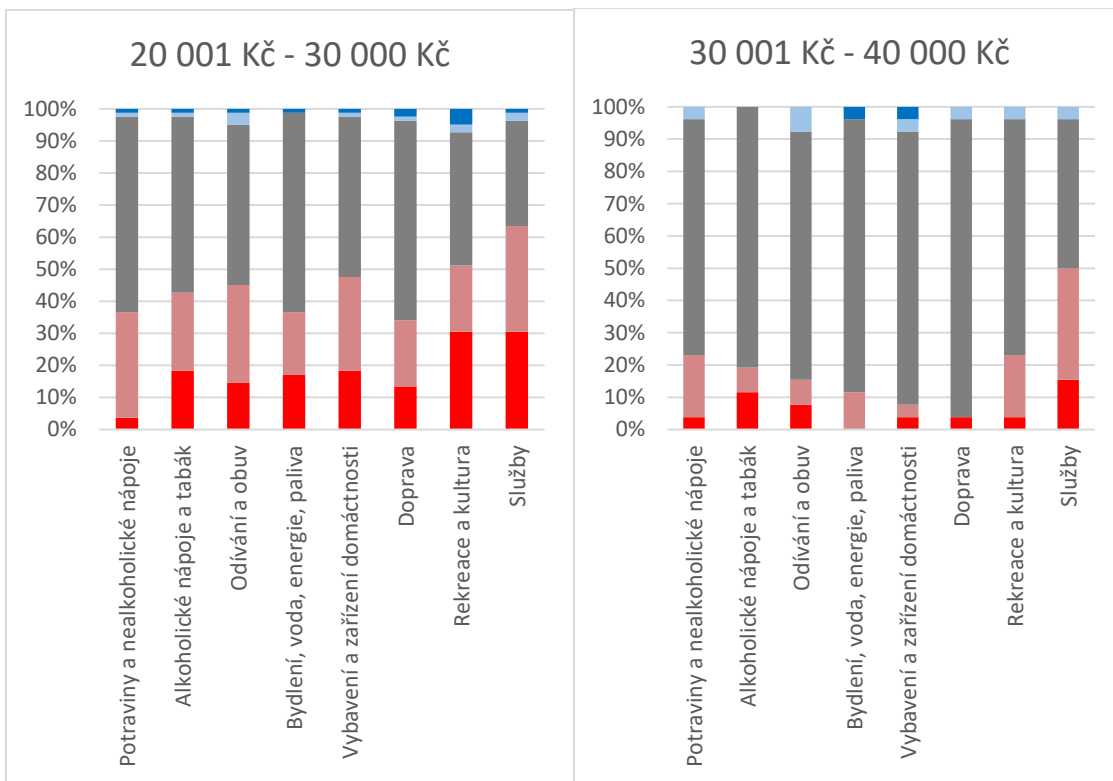
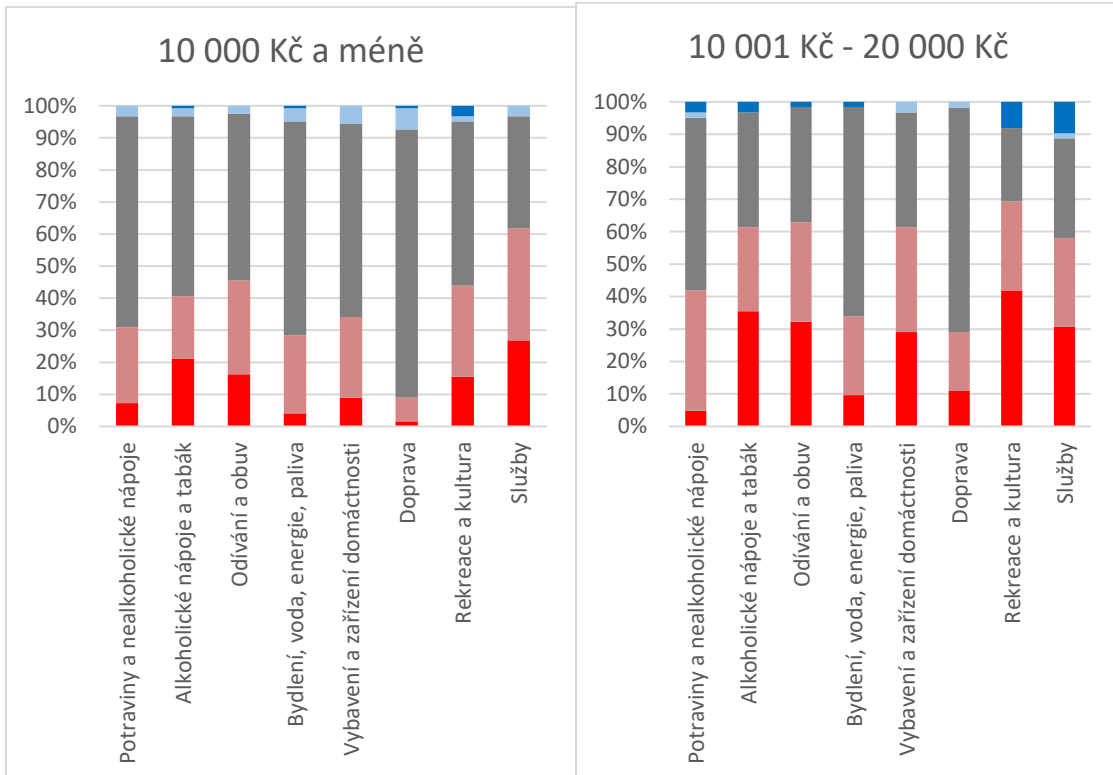
Graf 14 - Změna spotřeby dle věku - v % dle sektoru
Zdroj: vlastní zpracování

Proto práce zkouší hledat závislost mezi změnou spotřeby i výši platu spotřebitelů. Zde je patrné, že je doopravdy nejčastější snížení spotřeby vidět u osob s příjmy mezi 10 001 – 20 000 Kč a 20 001 – 30 000 Kč. To také koresponduje s předchozím zjištěním, jelikož se v těchto skupinách jako jediných objevují lidé nad 65 let. Naopak nejvíce nezměněnou spotřebu vykazuje zejména skupina 30 001 – 40 000 Kč. Tu tvoří převážně zaměstnanci. Jiné skupiny již nevykazují výrazně odlišnou změnu spotřeby od jiných skupin.

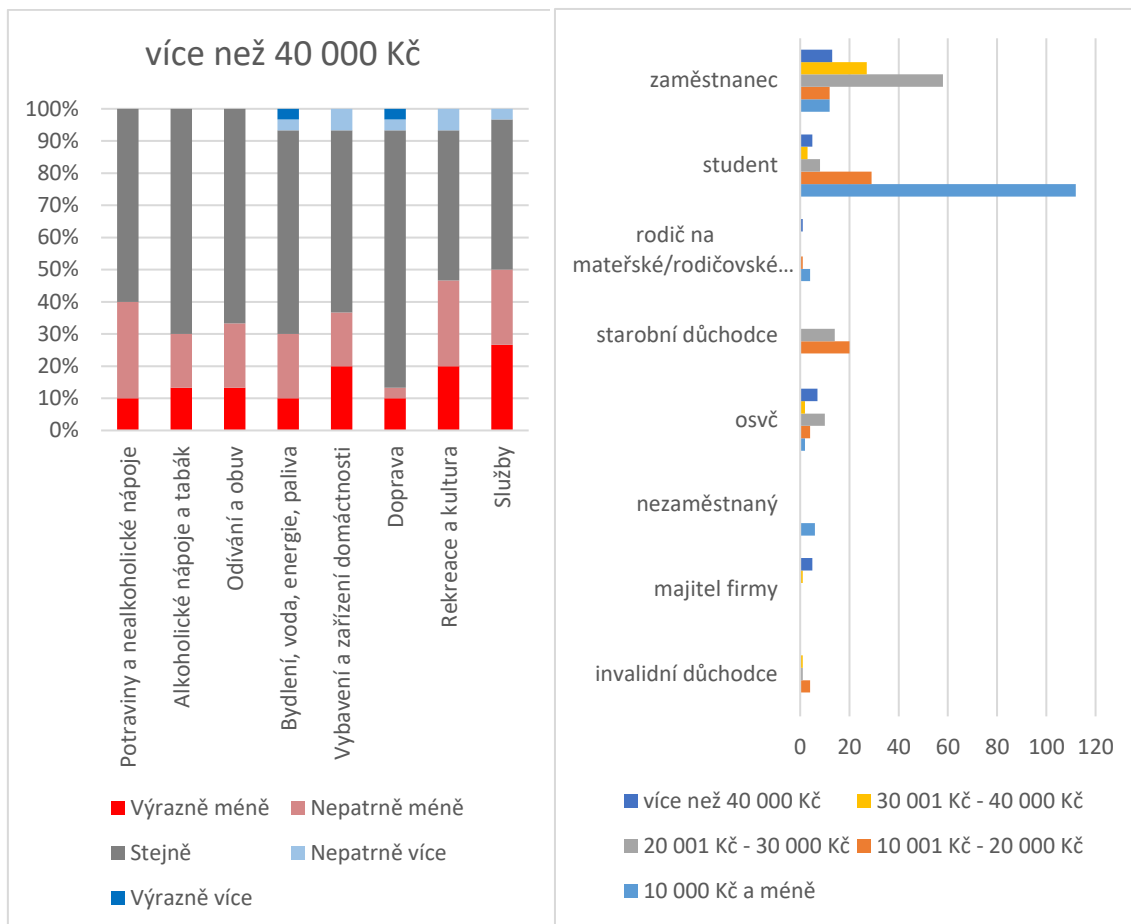
Pohledem na konkrétní spotřebu různých příjmových skupin, lze zjistit, že se opět všechny skupiny nejzřejměji snaží ušetřit v sektoru služeb. Pouze skupina s příjmem 10 001 – 20 000 Kč ještě více než na službách šetří v sektoru rekreace a kultury (69,39 % respondentů se v tomto sektoru vyjádřilo o nepatrném nebo výrazném snížení spotřeby). Tato skupina také nejčastěji uváděla, že svou spotřebu v jednotlivých odvětvích zvyšuje výrazně. Toto výrazné zvýšení spotřeby bylo zaznamenáno nejčastěji v sektoru služeb (9,68 % respondentů).

S jistotou ani nemůže být řečeno, že nižší plat znamená vyšší snížení spotřeby. Skupina, která toto tvrzení vyvrací je příjmová skupina pod 10 000 Kč. Tu však tvoří zejména studenti, kteří nemají ani takové výdaje jako jiné skupiny. Proto by na tuto skupinu mohlo být nahlíženo jako na možnou odchylku.

Další skupinou, která toto tvrzení vyvrací je skupina s příjmem nad 40 000 Kč. Ta sice svou spotřebu nemění tolik jako jiné skupiny, avšak v porovnání s příjmovou třídou 30 001 – 40 000 Kč vykazuje stále významé snížení spotřeby. Data v této skupině však mohou být znovu zavádějící díky nižšímu počtu respondentů.

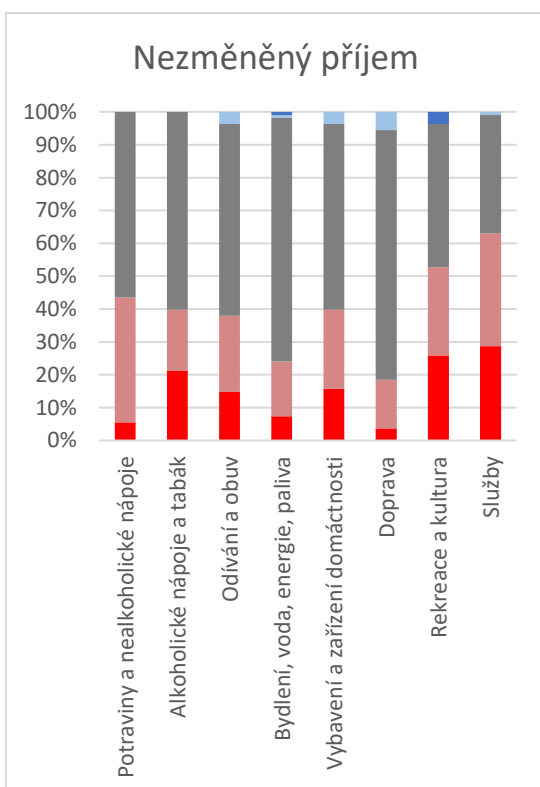
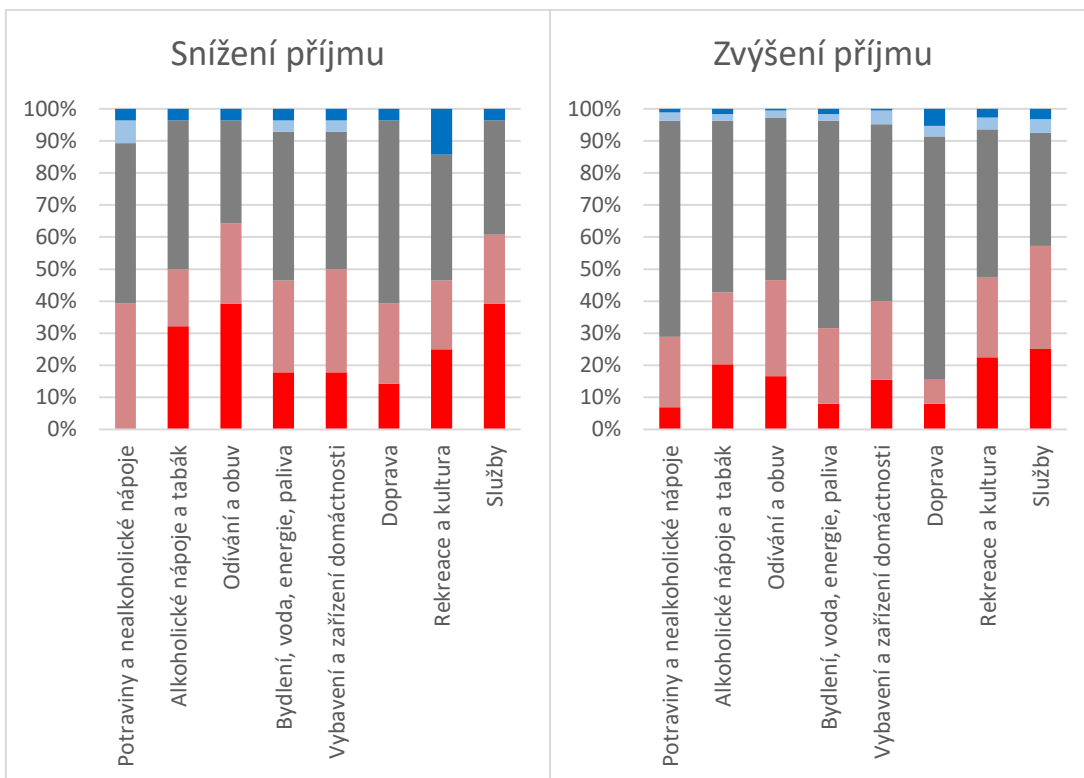
■ Výrazně méně
 ■ Nepatrně méně
 ■ Stejně
 ■ Nepatrně více
 ■ Výrazně více

**Graf 15 - Změna spotřeby dle příjmu
- v % dle sektoru**
Zdroj: vlastní zpracování

**Graf 16 - Vztah pracovního statusu a platu
- v počtu odpovědí**
Zdroj: vlastní zpracování

Další zajímavá data mohly ukazovat změny výše příjmu a změny spotřeby. Zde tak lze pozorovat, že ti respondenti, kterým se snižovaly příjmy, začali více šetřit než respondenti, kterým se příjmy nezměnily či zvýšily. Avšak tato změna spotřeby nevykazuje tak velké rozdíly jako tomu bylo u jiných charakteristik.

■ Výrazně méně
 ■ Nepatrně méně
 ■ Stejně
 ■ Nepatrně více
 ■ Výrazně více

Graf 17 - Změna spotřeby dle změny výše příjmu - v % dle sektoru
 Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázky se týkaly budoucího spotřebního chování respondentů. Dotazovaní tak byli postaveni před otázkou, zda plánují nějakým způsobem změnit jejich budoucí strukturu nákupů, díky přítomnosti inflace. Tato otázka umožňovala odpovědi s více možnostmi a nebyla povinná. Respondenti, kteří neplánují změnit jejich nákupní zvyky byli vyzváni otázkou přeskočit (což využilo 22 respondentů). Možnost „jiné“ také umožnila respondentům slovně odpovědět, že své nákupní chování nemění (respondenti, kteří tohoto využili byli přesunuti do odpovědi „neplánuji měnit spotřebu“). V součtu se o neměnnosti spotřeby vyjádřilo 25 respondentů.

Odpovědi byly následně sečteny a rozčleněny do příslušných kategorií. Pokud se tak v odpovědi respondenta objevilo více možností změny budoucího spotřebního chování, byly tyto možnosti sečteny do více kategorií (proto se ve vyhodnocení objevuje více odpovědí než respondentů).

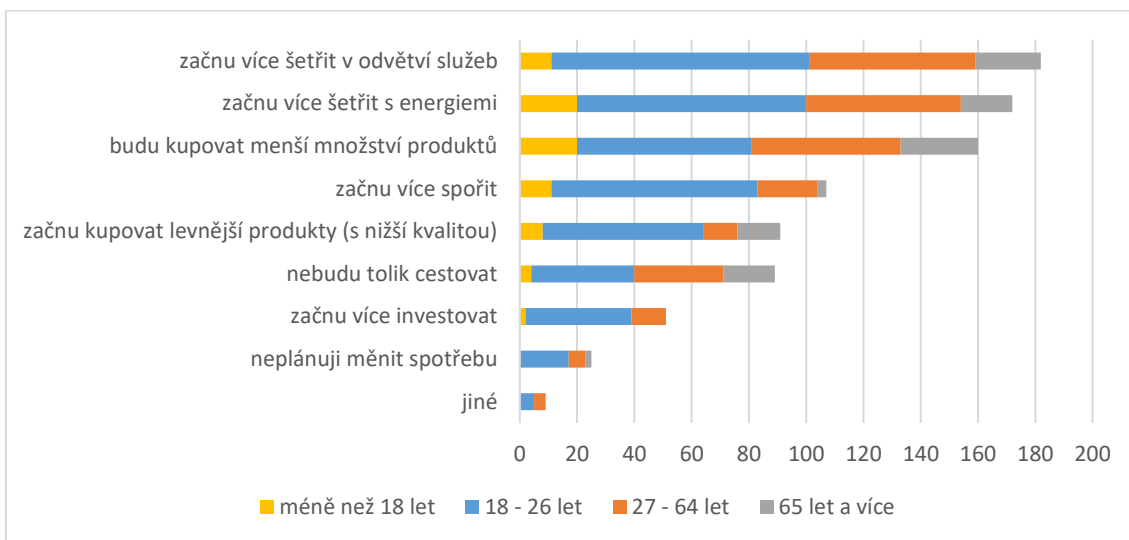
V součtu se respondenti nejčastěji vyjadřovali o budoucím omezení spotřeby v sektoru služeb (tato odpověď byla zaznamenána 182x, 20,54 % ze všech odpovědí). Naopak nejméně respondentů se vyjádřil, že začne více investovat (51 odpovědí, 5,76 %).

Možnost „jiné“, dala respondentům možnost vyjádřit svůj konkrétní nákupní plán do budoucna, zde se vyskytovaly odpovědi například:

- „zvyšuji soběstačnost, fotovoltaika, pěstování plodin, nákup lesa pro palivo“
- „nakupovat víc v akci“
- „snaha o navýšení příjmů“

Pohledem na změnu budoucí spotřeby různých věkových skupin lze zjistit, že různé věkové skupiny plánují měnit svou spotřebu v jiných odvětvích. Respondenti ve věku do 18 let se tak nejčastěji vyjadřovali, že plánují stejným poměrem snižovat svou spotřebu nákupováním menšího množství produktů a snižování spotřeby energií (20 odpovědí, 2,26 % na všech odpovědích). Respondenti ve věku 18–26 let (90 odpovědí, 10,16 % na všech odpovědích) a 27–64 let (58 odpovědí, 6,55 % na všech odpovědích) plánují nejčastěji omezení spotřeby v sektoru služeb.

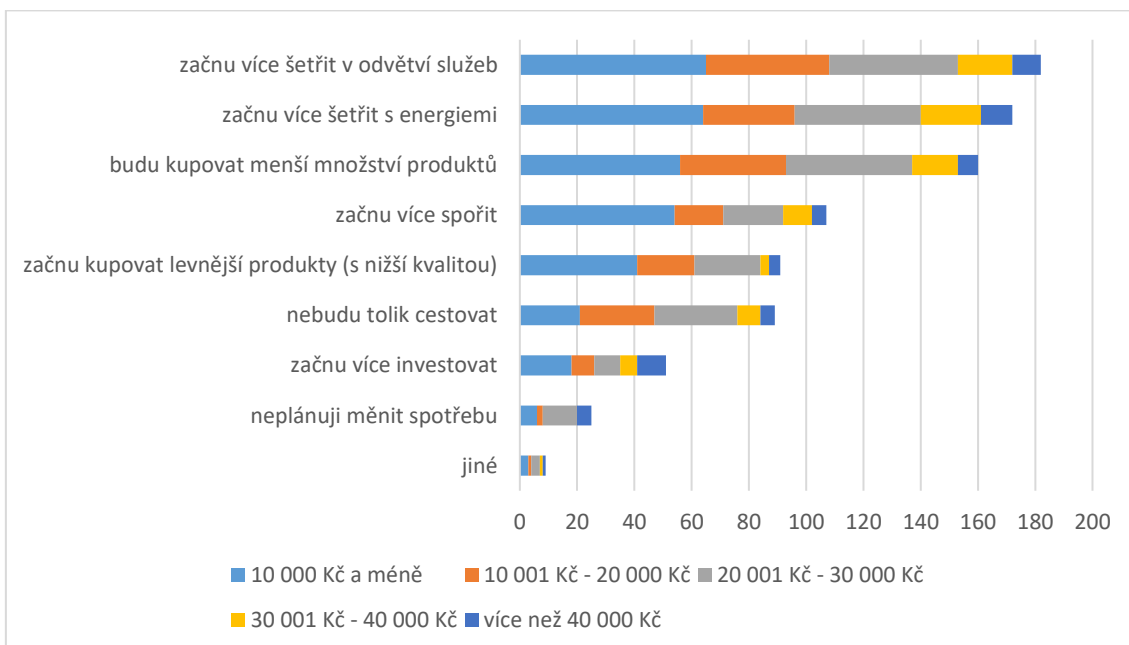
Poslední věková skupina respondentů nad 65 let plánuje nejčastěji nakupovat menší množství produktů (27 odpovědí, 3,05 % na všech odpovědích).

Graf 18 - Budoucí změna spotřeby dle věku - v počtu odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Budoucí změna spotřeby v závislosti na platu respondentů ukazuje podobná data jako předchozí graf. Příjmové třídy do 30 000 Kč plánují nejčastěji změnit svou spotřebu v sektoru služeb. Naopak příjmové třídy nad 30 001 Kč častěji plánují šetřit s energiemi.

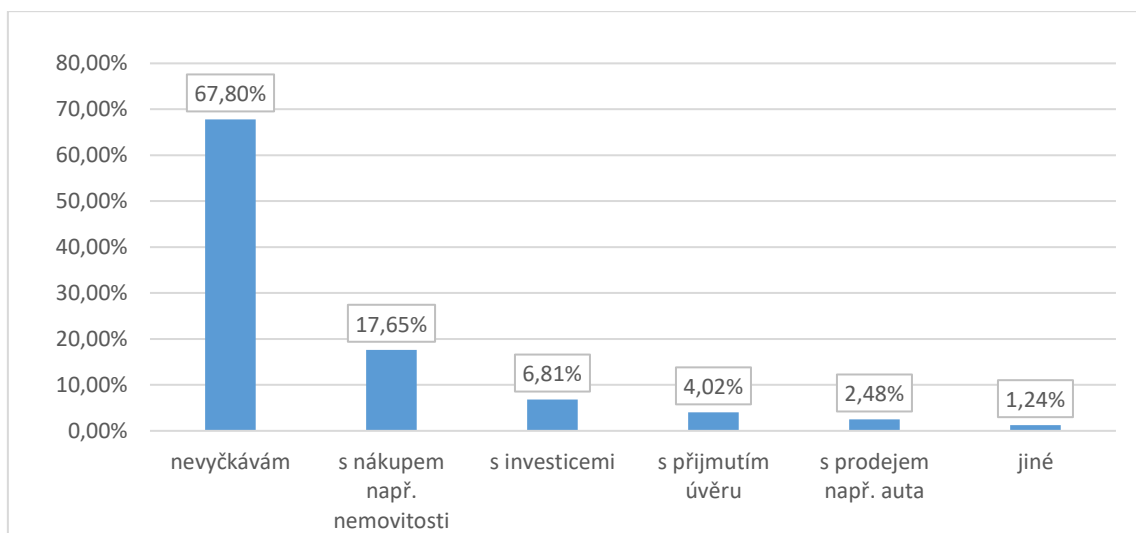
Graf 19 - Budoucí změna spotřeby dle platu respondentů - v počtu odpovědí

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední položenou otázkou na respondenty v této sekci byla otázka na vyčkávání s nějakou životní událostí (nákupem, prodejem, přijmutí úvěru atd.), v závislosti na změně inflace. Cílem bylo zjistit do jaké míry ovlivňuje přítomnost inflace spotřebitelské rozhodování.

Největší procento respondentů uvedlo, že s žádným uvedeným rozhodnutím nevyčkává (219 respondentů, 67,80 %). Možnost odpovědi „jiné“ využili 4 respondenti (1,24 %). Zde se objevovali odpovědi např.:

- „v současnosti neplánuji velké rozhodování o nějaké změně“
- „Míra inflace je pro mě momentálně nejmenší proměnná v rozhodování“
- „se změnou zaměstnání“

Graf 20 - Vyčkávání na změnu inflace - v % respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

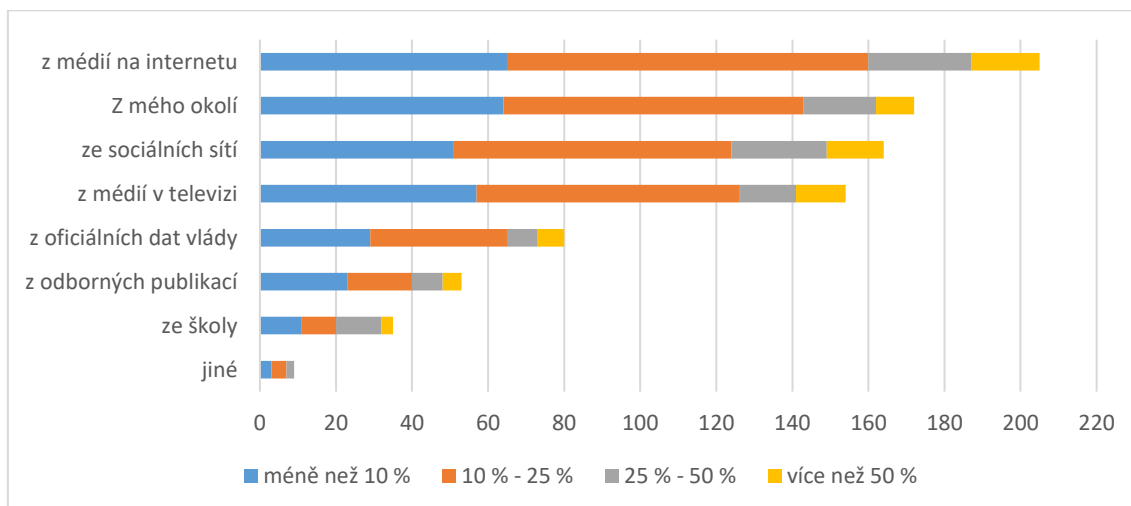
4.2.3 Spoření

V této části dotazník zjišťoval, jak přítomnost inflace ovlivnila respondenty v souvislosti jejich spoření.

První otázka tak spočívala v celkovém vztahu respondentů k tvoření úspor. Z dotazníku tak vyplynulo, že respondenti nejvíce ušetří mezi 10 až 25 % svého příjmu (144 respondentů, 44,58 %). Dále uspořádáno dle velikosti, je to méně než 10 % příjmu (117 respondentů, 36,22 %), 25 až 50 % příjmu (41 respondentů,

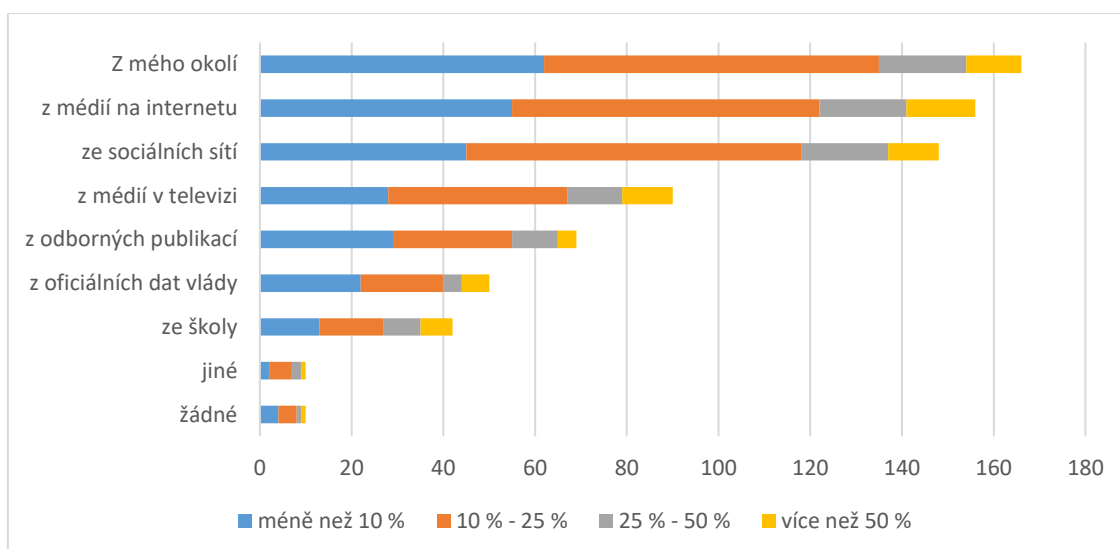
12,69 %) a nakonec pouze 6,5 % respondentů zvládne ušetřit více než 50 % svého příjmu.

Práce dále porovnávala výši úspor respondentů a zdroje, ze kterých čerpají informace o vývoji inflace. Všechny skupiny v této otázce uvedly jako nejčtenější zdroj informací média na internetu.

Graf 21 - Sledovaná média - vývoj inflace, vztah s výší úspor - v počtu odpovědí
Zdroj: vlastní zpracování

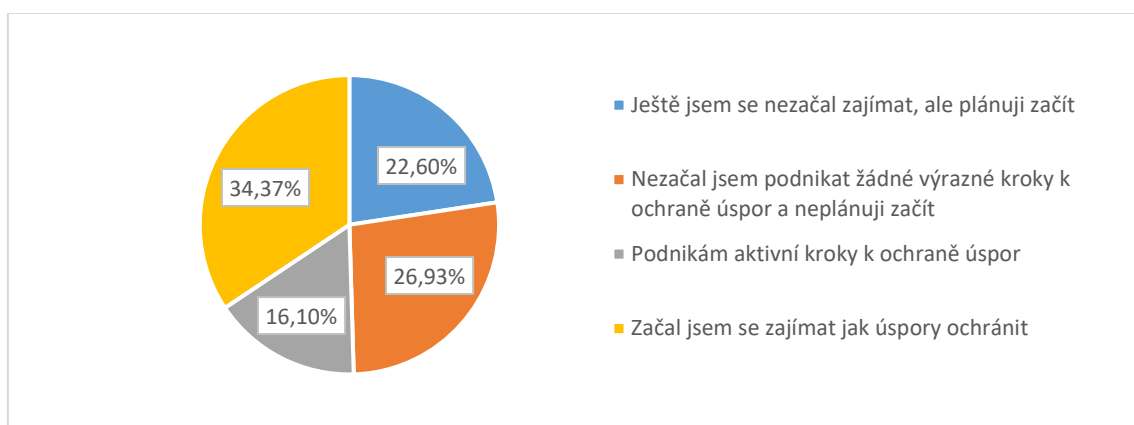
Vazba výše úspor a zdroje, ze kterých respondenti čerpají informace v kontextu, jak se bránit proti vlivu inflace, lze vyčíst na grafu níže. Dá se tak zjistit, že na všechny skupiny má největší vliv okolí respondenta, média na internetu a sociální sítě.

Graf 22 - Sledovaná média - doporučení, jak se proti inflaci bránit, vztah s výší úspor - v počtu odpovědí
Zdroj: vlastní zpracování

Změna postoje ohledně ochrany úspor je vidět na grafu níže. Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů (111, 34,37 %) odpovídalo, že o svoje úspory zájem mají a začali se dále zajímat, jak je ochránit.

Dle četnosti odpovědí respondenti dále uváděli, že se nezačali zajímat o své úspory a ani s tím neplánují začít (87 respondentů, 26,93 %), o něco menší část uváděla že kroky nepodniká, ale začít plánuje (73 respondentů, 22,60 %). Nejmenší část 16,10 % respondentů již tyto aktivní kroky podniká.

Graf 23 - Změna postoje ochrany úspor

Zdroj: vlastní zpracování

Konkrétní změnu rozložení úspor dle konkrétního spořicího produktu studovala další otázka. Respondenti tak byli postaveni před otázkou, zda je přítomnost vyšší inflace motivovala změnit strukturu rozložení úspor a jaké spořicí produkty se tak staly v tomto kontextu mezi respondenty oblíbenějšími.

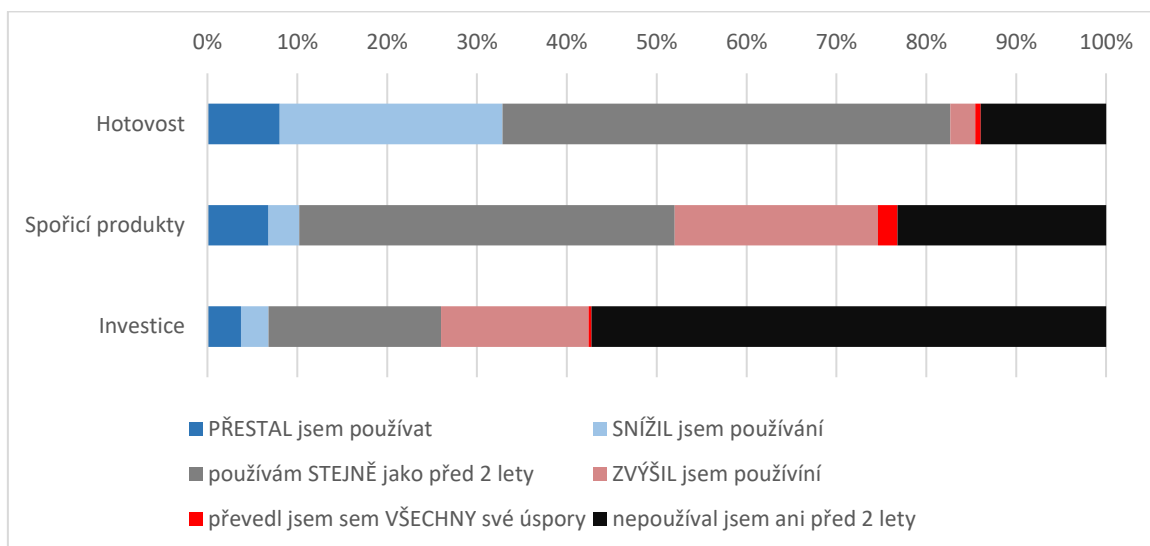
Celkově dotazník zjistil, že většina respondentů nezměnila zásadním způsobem strukturu využití spořicích produktů. Respondenti tak nejčastěji odpovídali, že vybrané spořicí produkty používají stejně jako před dvěma lety nebo je ani před dvěma lety nepoužívali.

Z odpovědí však lze vyčíst, že nemálo respondentů inflace odradila od používání hotovosti. V součtu se tak 106 respondentů (32,82 %) vyjádřilo, že přestali používat hotovost nebo její používání snížili. Pro porovnání tohoto sníženého využití hotovosti lze uvést i 161 respondentů (49,85 %), kteří se vyjádřili, že hotovost využívají stejně jako před dvěma lety.

Na rozdíl od hotovosti si lze u spořicích produktů povšimnout zvýšeného používání. 80 respondentů (24,77 %) se vyjádřilo, že tyto produkty používají více

než před dvěma lety nebo na ně přesunuli všechny své úspory. Avšak i zde se čteněji respondenti vyjadřovali, že spořicí produkty využívají stejně jako před dvěma lety (135 respondentů, 41,80 %).

Investice jsou prostředek, který u většiny respondentů není zcela využíván, pravděpodobně díky větší námaze na zřízení a udržování. Respondenti tak nejčastěji odpovídali, že tento produkt nepoužívali ani před dvěma lety (185 respondentů, 57,28 %). Avšak pokud respondent již tuto formu uložení úspor využíval v minulosti, využívá ji i nyní nebo sem převádí stále více úspor. Stejné využívání tohoto produktu se objevilo u 62 respondentů (19,20 %). Zvýšení používání nebo převedení všech svých úspor do tohoto spořicího produktu je patrné v součtu u 54 respondentů (16,72 %). Snížení či dokonce ukončení těchto produktů se objevilo u 22 respondentů (6,81 %).

Graf 24 - Změna využití spořicíh produktů - v % dle produktu
Zdroj: vlastní zpracování

5 Shrnutí výsledků

V praktické části byl čtenář seznámen s vývojem inflace v České republice. Tento vývoj byl v práci zejména zaměřen na období posledních dvou let, kdy byl pozorován dramatický nárůst výše inflace. Práce poskytovala pohled na důležitost nynějších inflačních tlaků, které ovlivňují spotřebitele v jejich nákupním chování. V analýze vývoje inflace se tak práce zaměřovala na vývoj indexu spotřebitelských cen, který nejlépe reprezentuje, jak se vyvíjí ceny pro koncové spotřebitele. Dále práce poskytovala pohled na administrativní zásahy, které ovlivňovaly vývoj tohoto indexu, avšak pomáhaly spotřebitelům s vysokými cenami energií. Nakonec bylo v práci nastíněno, které události by mohly inflaci do budoucna snížit či zvýšit.

Data z indexu spotřebitelských cen jsou sice důležitá pro sledování vývoje cen na trhu, avšak zcela nepopisují, jak inflace ovlivňuje koncové spotřebitele. Pro pochopení, jak spotřebitelé mění své spotřební a spořicí chování, tak byly v lednu 2023 sbírána data z dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 323 respondentů všech věkových kategorií. Nejvíce respondentů bylo zastoupeno ve věkovém rozpětí mezi 18 a 26 lety (53,25 %). Dále se dotazníku nejvíce zúčastňovali studenti (43,37 %) a lidé s příjmy do 10 000 Kč (38,08 %).

V rámci získání pohledu na subjektivním vnímáním cen respondentů, byli respondenti postaveni před otázku, v jakých sektorech pociťují navýšení cen. To respondenti nejvýznamněji sledovali v sektoru bydlení, energie, voda a paliva (89,48 % respondentů). Tyto subjektivní data byly následně dána do porovnání s daty, jež měří Český statistický úřad. Bylo tak poukázáno na místa, kde index spotřebitelských cen zaznamenává snížení cen, avšak takové snížení respondenti nepociťují. Důvodem je zřejmě i předchozí dramatické zvyšování cen, které je stále v respondentech uchováno.

Důležitost však v práci byla prisuzována zejména konkrétní změně spotřebního chování, jež respondenti vykazovali. Tato změna ve spotřebě byla pozorována zejména ve službách. V tomto sektoru se 59,44 % respondentů vyjádřilo o snížení svých výdajů. Snížená spotřeba byla nejvíce patrná u respondentů nad 65 let, kteří svou poptávku snižovali nejvíce ze všech věkových skupin, a to skrz všechna

odvětví. Nejznačnější snížení spotřeby bylo u této věkové skupiny vidět v sektoru odívání a obuv, kde se 91,18 % respondentů vyjádřilo o snížené spotřebě. Avšak v této věkové skupině dotazník neobsahoval velký vzorek respondentů a tím mohl být výsledek do jisté míry zkreslen.

Práce se snažila prozkoumat i budoucí vývoj spotřebitelského chování a poukázala na další ochlazení poptávky, které bude zřejmě nejcitlivější v sektoru služeb. V tomto sektoru se tak 56,35 % respondentů vyjádřilo o budoucí snížení spotřeby. Další dílčí část práce obsahovala pohled na spoření respondentů a zda inflace měla vliv na zvýšený zájem o ochranu úspor nebo změnu struktury jejich uložení. Bylo tak zjištěno, že 73,07 % respondentů začalo, plánuje nebo již vykonává kroky k ochraně svých úspor. Avšak 26,93 % respondentů se ani neplánuje začít o své úspory zajímat.

Dále byla zkoumána již zmiňovaná změna struktury rozložení úspor respondentů. Ti se častěji vyjadřovali, že používají nabízené produkty stejně jako před dvěma lety. Konkrétněji tak 49,85 % respondentů odpovědělo, že používá stejně hotovost, 41,80 % respondentů používá stejně spořicí produkty a 19,20 % používá investice stejně jako před dvěma lety. Avšak byla zde nalezena skutečnost, která poukazuje na zvýšení využívání spořicích produktů (24,77 % respondentů) a investic (16,72 % respondentů) na úkor držby hotovosti (tu snížilo nebo přestalo využívat 32,82 % respondentů).

V práci byla také zjištěna struktura využitých médií, ze kterých respondenti čerpají informace o aktuálním vývoji inflace a doporučení, jak se proti vlivům inflace bránit. Tato sada otázek měla blíže zjistit, jaký zájem je skrze respondenty o odborné publikace a oficiální data. Bylo tak potvrzeno, že tyto zdroje nejsou skrze respondenty zcela populární. V kontextu aktuálního vývoje inflace se respondenti častěji obrací na média na internetu (63,47 % respondentů). Následně pokud respondenti již čerpají informace, jak se proti inflaci bránit, nejčastěji je hledají u svého okolí (51,39 % respondentů).

6 Závěry a doporučení

Tato bakalářská práce s názvem „Inflace“, byla vytvořena v reakci na nynější výši inflace, která se poslední roky dostala na své maximum v moderních dějinách České republiky. Díky této skutečnosti se tak naskytla příležitost prostudovat pohled na vnímání vývoje inflace jednoho z nejdůležitějších subjektů na trhu, jimiž jsou spotřebitelé. Cílem této bakalářské práce tak bylo analyzovat vývoj inflace v České republice a prostřednictvím dotazníkového šetření identifikovat změny nákupního chování spotřebitelů.

Teoretický základ práce popisoval samotný pojem inflace. Popisoval ji v souvislosti příčin vzniku, intenzity, jakou může škodit ekonomice i její ničivé ba někdy dokonce i prospěšné dopady, které na ekonomiku daného státu může mít. Dále bylo v této části probráno i měření inflace, z něhož byl největší důraz kladen na index spotřebitelských cen, který má nejdůležitější význam v souvislosti reprezentace výše inflace pro samotné spotřebitele.

Právě na vývoj indexu spotřebitelských cen byla zaměřena i analýza vývoje inflace v České republice. V této analýze byl čtenář seznámen s historickým vývojem indexu spotřebitelských cen a na kontrastu nejvyšších hodnot tohoto indexu bylo vysvětleno proč je nynější inflační vývoj tak důležitý. V práci byly vysvětleny i obavy České národní banky, které by vývoj inflace mohly dále ovlivňovat. Z pohledu vlivu spotřebitele jsou to: ukotvenost inflačních očekávání s možnou hrozbou roztočení mzdové spirály nebo budoucí vývoj domácí poptávky.

Dílčím cílem této práce bylo pochopení, jak spotřebitelé mění svou spotřebu díky vlivům vysoké inflace. Pro tento záměr bylo využito dotazníkové šetření, které umožňovalo respondentům subjektivně se vyjádřit o vývoji cen, změně své nynější i budoucí spotřeby a v neposlední řadě se vyjádřit o změně přístupu k jejich úsporám.

V práci tak bylo prokázáno, že respondenti si uvědomují růst cen, a to nejznatelněji v sektoru bydlení, voda, energie a paliva. Díky tomuto růstu cen pak respondenti měnili i své spotřební chování. Právě na tuto změnu spotřebního chování byla v práci kladena největší pozornost. Detailněji tak bylo probráno, na jaké skupiny respondentů měla inflace nejvyšší dopad a jaké skupiny naopak svou spotřebu

měnily nejméně. Skupinou, která vykazovala nejvýraznější snížení spotřeby tak byli respondenti nad 65 let. Naopak neměnnou spotřebu vykazovaly spíše vyšší příjmové skupiny, které zřejmě nejsou inflací tak zatížené.

Práce dále studovala změnu postoje respondentů vůči ochraně úspor. Zde data z dotazníkového šetření ukazovala, že více než polovina respondentů se začala nebo se plánuje začít zajímat, jak před inflací ochránit své úspory. Dále také bylo zjištěno, že respondenti nejčastěji neměnili strukturu uložení svých úspor skrz spořicí produkty. Avšak data již nastiňovala, že přítomnost inflace zvyšovala ochotu respondentů využívat pro uložení úspor spořicí produkty a investice, naopak respondenti upozadili držbu hotovosti.

V rámci hledání doporučení, které by mohlo vést právě k ukotvení inflačních očekávání či ke snížené poptávce, byly do dotazníkového šetření zařazeny doplňující otázky. Ty studovaly strukturu zdrojů, které respondenti sledují pro čerpání informací o aktuálním vývoji inflace či čerpání doporučení, jak se proti inflaci bránit. Za takové zdroje respondenti nejčastěji označovali média na internetu, okolí respondenta či sociální sítě. Bylo tak zjištěno, že oficiální data vlády ani odborné publikace nejsou jako zdroje těchto informací zcela oblíbené.

Pro poskytnutí doporučení tak práce poukazovala na data z dotazníkového šetření, ty nasvědčovali tomu, že vyšší cenová hladina nutně neznamenala snižování spotřebitelské poptávky a zejména vyšší příjmové skupiny tak vykazovaly spíše její neměnnost. Právě tyto skupiny ale mohou mít na budoucím vývoji inflace nejvyšší vliv. Pokud by tak stát chtěl zapůsobit na spotřebitele právě v kontextu ukotvení inflačních očekávání, mohl by k tomu využít již zmiňovaná média. Na těchto médiích by tak například mohla vzniknout edukační kampaň, která by spotřebitele seznamovala s oficiálními daty a poukazovala by například na postupné klesání indexu spotřebitelských cen.

Edukační kampaň by však mohla mít vliv i na snížení poptávky spotřebitelů, a to spíše skrze jejich úspory. S otázkou, jak naložit s úsporami, se totiž prokazatelně zabývá nemalá část spotřebitelů. Těm by tak snadná, rychlá a přehledná data mohla pomoci s výběrem správného spořicího produktu, který by následně mohl zvyšovat ochotu spotřebitele spořit.

7 Seznam použité literatury

- ČSÚ. (11. prosinec 2014a). Získáno 19. listopad 2022, z Harmonizovaný index spotřebitelských cen:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20560021/012023-1403j01.pdf/a081a5b5-0e42-484d-bd81-02d0154e0150?version=1.0>
- Amadeo, K. (20. červenec 2022). *Hyperinflation: Definition, Causes, Effects, Examples*. (Dotdash Meredith) Získáno 10. říjen 2022, z The Balance :
<https://www.thebalancemoney.com/what-is-hyperinflation-definition-causes-and-examples-3306097>
- Brčák, J., & Sekerka, B. (2010). *Makroekonomie* (2. vyd.). Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.
- Central Bank of Ireland. (© 2022). *What does overheating in the economy mean*. Získáno 10. říjen 2022, z Central Bank of Ireland:
<https://www.centralbank.ie/consumer-hub/explainers/what-does-overheating-in-the-economy-mean>
- CFI Team. (6. květen 2022). *Deflation - Learn About the Causes and Effects of Deflation*. (CFI Education Inc.) Získáno 26. červen 2022, z Corporate Finance Institute:
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/deflation/>
- Česká národní banka. (© 2023a). *ARAD - Systém časových řad, Čisté nové a nově ujednané úvěry v CZK*. Získáno 3. březen 2023, z Česká národní banka:
https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=60323&p_strid=AAABAC&p_lang=CS
- Česká národní banka. (© 2023b). *ARAD - Systém časových řad, Spotřebitelské ceny - propočty ČNB*. Získáno 3. březen 2023, z Česká národní banka:
https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=21727&p_strid=ACBAA&p_lang=CS
- ČNB. (© 2022). *Inflační cíl*. Získáno 11. říjen 2022, z Česká národní banka:
<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/inflacni-cil/>
- ČNB. (28. únor 2017). *Ceny průmyslových výrobců*. Získáno 19. listopad 2022, z Metodický list: https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/pc15_cs.pdf
- ČNB. (3. únor 2023). *Zpráva o měnové politice – zima 2023*. Získáno 3. březen 2023, z Česká národní banka: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy_o_menove_politice/2023/zima_2023/download/zomp_2023_zima.pdf
- ČSÚ. (24. březen @ 2023). *Výstupní objekt VDB*. Načteno z Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP - meziroční index:
<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=2218&katalog=31779&pvo=CEN08B3&&evo=v1877!_CEN-SPO-MEZIR-EQ_1&str=v589&kodjaz=203

- ČSÚ. (20. prosinec 2014b). *Ceny - metodika*. Získáno 22. listopad 2022, z ČSÚ: https://www.czso.cz/csu/czso/10n1-05-_2005-ceny__metodika
- ČSÚ. (1. březen 2022a). *Indexy spotřebitelských cen*. Získáno 19. listopad 2022, z metodická příručka pro uživatele: https://www.czso.cz/documents/10180/26822363/manual_isc_2022.pdf/0805c091-a804-4f0e-abee-bec310b8449c?version=1.1
- ČSÚ. (1. březen 2022b). *Indexy spotřebitelských cen - revize*. Získáno 22. listopad 2022, z ČSÚ: https://www.czso.cz/csu/czso/indexy_spotrebitelskych_cen_revize
- ČSÚ. (11. listopad 2022c). *Katalog produktů*. Získáno 19. leden 2023, z Indexy spotřebitelských cen - inflace - říjen 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-rijen-2022>
- ČSÚ. (9. prosinec 2022d). *Katalog produktů*. Získáno 18. leden 2023, z Česká republika od roku 1989 v číslech - aktualizováno 9. 12. 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-9122022>
- ČSÚ. (10. listopad 2022e). *Poznámky ke spotřebitelským cenám energií*. Získáno 19. leden 2023, z Poznámka ke spotřebitelským cenám energií - říjen 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/poznamka-ke-spotrebitelskym-cenam-energii-rijen-2022>
- ČSÚ. (11. leden 2023). *Poznámky ke spotřebitelským cenám energií*. Získáno 19. leden 2023, z Poznámka ke spotřebitelským cenám energií - prosinec 2022: <https://www.czso.cz/csu/czso/poznamka-ke-spotrebitelskym-cenam-energii-prosinec-2022>
- Eurostat. (© 2023). *Visualisations - Harmonised Indices of Consumer Prices (HICP)*. Získáno 3. březen 2023, z Eurostat: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/visualisations>
- Fischer, J., Jeřábková, V., Petkovová, L., Ptáčková, V., & Petra Švarcová. (2019). *Základní metody statistického srovnávání*. Praha: Oeconomica.
- Helísek, M. (2002). *Makroekonomie : základní kurs* (2. vyd.). Slaný: Melandrium.
- Holman, R. (2005). *Ekonomie* (4. aktualiz. vyd.). Praha: C.H.Beck.
- Kábrt, M. (26. říjen 2022). *Hyperinflace je jiná liga*. Získáno 15. listopad 2022, z Česká národní banka: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Hyperinflace-je-jina-liga/

- Kurzy.cz. (© 2023). *Graf EUR / Kč, ČNB, grafy kurzů měn*. Získáno 3. březem 2023, z Kurzy.cz: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/CZK-EUR/>
- Mankiw, N. G. (1999). *Zásady ekonomie*. Praha: Grada.
- Novotný, F., & Polák, P. (7. leden 2021). *Vývoj spotřebitelských a průmyslových cen v koronavirovém roce 2020*. Získáno 19. listopad 2022, z Česká národní banka: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Vyvoj-spotrebitelskych-a-prumyslovych-cen-v-koronavirovem-roce-2020/
- Pavelka, T. (2007). *Makroekonomie: základní kurz* (2. vyd.). Slaný: Melandrium.
- S&P Dow Jones Indices LLC. (listopad 2014). *Where Inflation and Interest*. Získáno 15. listopad 2022, z S&P Global: <https://www.spglobal.com/spdji/en/documents/education/practice-essentials-where-inflation-and-interest-rates-intersect.pdf>
- Samuelson, A. P., & Nordhaus, D. W. (2010). *Macroeconomics* (19th ed. vyd.). Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Soukup, J., Pošta, V., Neset, P., Pavelka, T., & Dobrylovský, J. (2012). *Makroekonomie* (2. aktualiz. vyd.). Praha: Management Press.
- Šolc, J. (14. červenec 2021). *Jak pandemie změnou vah spotřebního koše ovlivnila inflaci*. Získáno 19. listopad 2022, z Česká národní banka: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Jak-pandemie-zmenou-vah-spotrebniho-kose-ovlivnila-inflaci
- Vermann, E. K. (26. květen 2012). *Wait, Is Saving Good or Bad? The Paradox of Thrift*. Získáno 2022. červen 2022, z Page One Economics® - St. Louis Fed: <https://research.stlouisfed.org/publications/page1-econ/2012/05/01/wait-is-saving-good-or-bad-the-paradox-of-thrift/>

8 Přílohy

Příloha 1 - dotazník

1. **Ve kterých odvětvích pozorujete zvýšení cen?** *

(Pro správné zobrazení otázky na mobilu, posunujte stupnici do strany či otočte mobil na šířku)

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Výrazné snížení cen	Nepatrné snížení cen	Stejně ceny	Vyšší ceny	Výrazně vyšší ceny	Nevím/ceny nesleduji
potraviny a nealkoholické nápoje	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alkoholické nápoje a tabák	☐	☐	☐	☐	☐	☐
odívání a obuv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bydlení, voda, energie, paliva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vybavení a zařízení domácnosti; opravy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
doprava (MHD, autobusy, nákup auta)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
služby (restaurace, kadeřnictví...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rekreace a kultura (cestování)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha 1 - dotazník

2. **Nakupujete v některých odvětvích více/méně, díky navýšení cen?** *
- (Pro správné zobrazení otázky na mobilu, posunujte stupnici do strany či otočte mobil na šířku)

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Výrazně méně	Nepatrně méně	Stejně	Nepatrně více	Výrazně více
potraviny a nealkoholické nápoje	☐	☐	☐	☐	☐
alkoholické nápoje a tabák	☐	☐	☐	☐	☐
odívání a obuv	☐	☐	☐	☐	☐
bydlení, voda, energie, paliva	☐	☐	☐	☐	☐
vybavení a zařízení domácnosti; opravy	☐	☐	☐	☐	☐
doprava (MHD, autobusy, nákup auta)	☐	☐	☐	☐	☐
služby (restaurace, kadeřnictví...)	☐	☐	☐	☐	☐
rekreace a kultura (cestování)	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha 1 - dotazník

3. Plánujete změnit své nákupní chování díky vlivu vyšší míry inflace?
(pokud neplánujete podniknout žádný krok, nechte otázku bez odpovědi)

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- začnu kupovat levnější produkty (s nižší kvalitou)
- budu kupovat menší množství produktů
- začnu více šetřit v odvětví služeb (restaurace, kadeřnictví...)
- začnu více šetřit s energiemi
- nebudu tolik cestovat
- začnu více investovat
- začnu více spořit
- Jiné: _____

4. Vyčkáváte s nějakým rozhodnutím, až se míra inflace sníží? *

Označte jen jednu elipsu.

- s přijmutím úvěru
- s nákupem např. nemovitosti
- s prodejem např. auta
- s investicemi
- nevyčkávám
- Jiné: _____

Příloha 1 – dotazník

5. Z jakého zdroje čerpáte informace ohledně aktuální vývoje inflace v ČR? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Z mého okolí (přátelé, rodina)
- z médií v televizi (ČT, Nova...)
- z médií na internetu (iDnes, Novinky...)
- ze sociálních sítí
- z oficiálních dat vlády
- z odborných publikací
- ze školy
- Jiné: _____

6. Z jakého zdroje čerpáte informace jak se proti inflaci bránit? (co dělat do budoucna) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Z mého okolí (přátelé, rodina)
- z médií v televizi (ČT, Nova...)
- z médií na internetu (iDnes, Novinky...)
- ze sociálních sítí
- z oficiálních dat vlády
- z odborných publikací
- ze školy
- Jiné: _____

Příloha 1 - dotazník

7. Jakou část příjmu uspoříte? *

Označte jen jednu elipsu.

- méně než 10 %
- 10 % - 25 %
- 25 % - 50 %
- více než 50 %

8. Jak se změnil způsob uložení Vašich úspor za poslední 2 roky? (díky zvýšené inflaci) *

(Pro správné zobrazení otázky na mobilu, posunujte stupnici do strany či otočte mobil na šířku)

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	nepoužíval jsem ani před 2 lety	používám STEJNĚ jako před 2 lety	PŘESTAL jsem používat	SNÍŽIL jsem používání	ZVÝŠIL jsem používání	převedel jsem sem VŠECHNY své úspory
hotovost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
spořicí produkty (spořicí účet, terminovaný vklad, stavební spoření...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
investice (akcie, dluhopisy, zlato, ...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Příloha 1 – dotazník

9. Pokryje návratnost (úroky) Vámi vybraného spoření výši inflace? (za rok 2022 byla výše inflace 15,1 %) *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
 ne
 nevím

10. Změnil se nějak Váš postoj ohledně ochrany vašich úspor v období zvýšené inflace? *

Označte jen jednu elipsu.

- Začal jsem se zajímat jak úspory ochránit
 Podnikám aktivní kroky k ochraně úspor
 Ještě jsem se nezačal zajímat, ale plánuji začít
 Nezačal jsem podnikat žádné výrazné kroky k ochraně úspor a neplánuji začít

Příloha 1 – dotazník

11. Jaké je Vaše pohlaví? *

Označte jen jednu elipsu.

žena

muž

jiné

12. Jaký je Váš věk? *

Označte jen jednu elipsu.

méně než 18 let

18 - 26 let

27 - 64 let

65 let a více

13. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

základní

středoškolské s výučním listem

středoškolské bez maturity

středoškolské s maturitou

vyšší odborné

vysokoškolské

14. Jaký je Váš aktuální status? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

student

zaměstnanec

osvč

majitel firmy

nezaměstnaný

starobní důchodce

invalidní důchodce

rodič na mateřské/rodičovské dovolené

Jiné: _____

Příloha 1 - dotazník

15. Jaká je výše Vašeho čistého příjmu? *

Označte jen jednu elipsu.

- 10 000 Kč a méně
- 10 001 Kč - 20 000 Kč
- 20 001 Kč - 30 000 Kč
- 30 001 Kč - 40 000 Kč
- více než 40 000 Kč

16. Změnily se nějak vaše příjmy za poslední 2 roky? *

Označte jen jednu elipsu.

- zvýšily se mi příjmy
- snížily se mi příjmy
- nezměnily se

17. Jaký je počet obyvatel v obci, kde žijete? *

Označte jen jednu elipsu.

- méně než 1 000 obyvatel
- 1 001 - 10 000 obyvatel
- 10 001 - 50 000 obyvatel
- 50 001 - 100 000 obyvatel
- více než 100 000 obyvatel

Zadání bakalářské práce

Autor: Eva Gregovská
Studium: I2000476
Studijní program: B0688A140001 Informační management
Studijní obor: Informační management
Název bakalářské práce: **Inflace**
Název bakalářské práce AJ: Inflation

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl práce: analyzovat vývoj inflace v České republice a prostřednictvím dotazníkového šetření identifikovat změny nákupního chování spotřebitelů.

Osnova:

1. Úvod a cíle
2. Inflace
3. Analýza vývoje inflace
4. Dotazníkové šetření
5. Shrnutí výsledků
6. Závěr
7. Zdroje

Pavelka, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 2. vyd. Slaný : Melandrium, 2007. 978-80-86175-52-2.

Holman, Robert. *Ekonomie*. 4. aktualiz. vyd. Praha : C.H.Beck, 2005. 978-80-7179-891-0.

Samuelson, Anthony Paul a Nordhaus, D. William. *Macroeconomics*. 19th ed. Boston : McGraw-Hill Irwin, 2010. 978-0-07-334422-5.

Zadávací pracoviště: Katedra ekonomie,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: Ing. et Bc. Martin Král, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2021